Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

4. listopada 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Unutarnje tržište – Tržišno natjecanje – Propis koji je donijelo međunarodno sportsko udruženje i koje provodi uz pomoć svojih članova – Profesionalni nogomet – Privatnopravna tijela s ovlastima uređenja, nadzora i sankcioniranja – Propis o statusu i transferima igrača – Pravila o ugovorima o radu sklopljenima između klubova i igrača – Igračev prijevremeni raskid ugovora o radu – Naknada koju treba isplatiti igrač – Solidarna odgovornost novog kluba – Sankcije – Zabrana izdavanja međunarodne potvrde o transferu igrača i njegova registriranja dok je u tijeku spor povezan s prijevremenim raskidom ugovora u radu – Zabrana registriranja drugih igrača – Članak 45. UFEU-a – Prepreka slobodi kretanja radnika – Opravdanje – Članak 101. UFEU-a – Odluka udruženja poduzetnika koja ima za cilj sprečavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja – Tržište rada – Zapošljavanje igrača u klubovima – Tržište međuklupskih nogometnih natjecanja – Sudjelovanje klubova i igrača u sportskim natjecanjima – Ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj – Izuzeće”

U predmetu C-650/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio cour d’appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu, Belgija), odlukom od 19. rujna 2022., koju je Sud zaprimio 17. listopada 2022., u postupku

Fédération internationale de football association (FIFA)

protiv

BZ,

uz sudjelovanje:

Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA),

Sporting du Pays de Charleroi SA,

Fédération internationale des footballeurs professionnels,

Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe,

Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP),

SUD (drugo vijeće),

* Jezik postupka: francuski

u sastavu: A. Prechal, predsjednica vijeća, F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer (izvjestitelj) i M. L. Arastey Sahún, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: C. Di Bella, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 18. siječnja 2024.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Fédération internationale de football association (FIFA), A. Laes, *avocat*, i D. Van Liedekerke, *advocaat*,

– za osobu BZ, J-E. Barthélemy, J.-L. Dupont, P. Henry, M. Hissel i F. Stockart, *avocats*,

– za Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA), N. Cariat, E. Matthys i A. Stévenart, *avocats*,

– za Fédération internationale des footballeurs professionnels, C. De Preter i P. Paepe, *avocats*,

– za Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe, J-E. Barthélemy, C. De Preter i P. Paepe, *avocats*,

– za Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP), C. De Preter, P. Paepe i R. Palao, *avocats*,

– za vladu Helenske Republike, K. Boskovits i C. Kokkosi, u svojstvu agenata,

– za francusku vladu, R. Bénard i V. Depenne, u svojstvu agenata,

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju D. Del Gaiza i S. L. Vitalea, *avvocati dello Stato*,

– za mađarsku vladu, M. Z. Fehér, E. Gyarmati i K. Szíjjártó, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, S. Baches Opi, T. Baumé, B.-R. Killmann i G. Meessen, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 30. travnja 2024.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 45. i 101. UFEU-a.

2 Taj je zahtjev upućen u okviru spora između Fédération internationale de football association (Međunarodna nogometna federacija, FIFA) i osobe BZ u pogledu zahtjeva te osobe za naknadu štete za koju smatra da ju je pretrpjela zbog protupravnog postupanja FIFA-e i Union royale belge des sociétés de football association ASBL (Belgijski kraljevski nogometni savez, URBSFA).

I. Pravni okvir

A. FIFA-in statut

3 FIFA je privatnopravno udruženje sa sjedištem u Švicarskoj. U skladu s člankom 2. njezina statuta, u izdanju iz rujna 2020., njezini su ciljevi, među ostalim, „donošenje pravilnika i odredaba kojima se uređuju nogometna igra i srodna pitanja te jamči njihovo provođenje”, kao i „nadziranje nogometa u svim njegovim oblicima poduzimanjem potrebnih ili prikladnih mjera za sprečavanje kršenja FIFA-ina [s]tatuta, pravilnika ili odluka ili [p]ravila nogometne igre”.

4 U skladu s člancima 11. i 14. FIFA-ina statuta, svaki „savez koji je odgovoran za organizaciju i nadzor nogometa” u danoj zemlji može postati član FIFA-e pod uvjetom da je, među ostalim, već član jedne od šest kontinentalnih konfederacija koje FIFA priznaje, a koje su navedene u članku 22. tog statuta, među kojima je Unija europskih nogometnih saveza (UEFA), te da se prethodno obveže da će poštovati statut, pravilnike, upute i odluke i FIFA-e i kontinentalne konfederacije čiji je već član. U praksi, više od 200 nacionalnih nogometnih saveza trenutačno su članovi FIFA-e. U tom svojstvu, na temelju članaka 14. i 15. FIFA-ina statuta, obvezni su, među ostalim, osigurati da njihovi vlastiti članovi ili pridruženi članovi poštuju FIFA-in statut, pravilnike, upute i odluke, kao i da ih poštuju svi dionici u nogometu, osobito profesionalne lige, klubovi i igrači.

5 Jedan je od FIFA-inih i UEFA-inih članova URBSFA, koji ima sjedište u Belgiji, a cilj mu je, među ostalim, osigurati organizaciju i promicanje nogometa u toj državi članici. To se udruženje, na temelju vlastitog statuta, obvezuje poštovati FIFA-in i UEFA-in statut, pravilnike i odluke te osigurati da ih poštuju njegovi članovi, „podložno općim pravnim načelima, odredbama koje se odnose na javni poredak te obveznom nacionalnom i regionalnom zakonodavstvu i zakonodavstvu Zajednice u tom području”.

B. FIFA-in propis o statusu i transferima igrača

6 FIFA je 22. ožujka 2014. donijela „Pravilnik o statusu i transferima igrača” („Regulations on the Status and Transfer of Players”, u daljnjem tekstu: RSTP), koji je stupio na snagu 1. kolovoza te godine i koji je zamijenio prethodni pravilnik istog predmeta.

7 U uvodnom dijelu RSTP-a, naslovljenom „Definicije”, navodi se sljedeće:

„Za svrhe ovog Pravilnika, pojmovi navedeni u nastavku definirani su kako slijedi:

1. Prijašnji savez: savez kojem je pridružen prijašnji klub.

2. Prijašnji klub: klub koji igrač napušta.

3. Novi savez: savez kojem je pridružen novi klub.

4. Novi klub: klub kojem se igrač pridružuje.

[…]

6. Organizirani nogomet: nogomet u savezu organiziran pod nadležnošću FIFA-e, konfederacija i saveza, ili onaj koji su oni odobrili.

7. Zaštićeno razdoblje: razdoblje od tri cjelokupne natjecateljske godine ili tri kalendarske godine, ovisno o tome koje istekne prvo, nakon stupanja na snagu ugovora ako je takav ugovor zaključen prije 28. rođendana profesionalnog igrača, ili razdoblje od dvije cjelokupne natjecateljske godine ili dvije kalendarske godine, ovisno o tome koje istekne prvo, nakon stupanja na snagu ugovora ako je takav ugovor zaključen nakon 28. rođendana profesionalnog igrača.

[…]

9. Natjecateljska godina: razdoblje koje započinje prvom službenom utakmicom prvenstva nacionalne lige i završava posljednjom službenom utakmicom prvenstva nacionalne lige.

[…]”

8 U članku 1. RSTP-a, naslovljenom „Područje primjene”, u njegovu stavku 1. navodi se:

„Ovim se Pravilnikom utvrđuju globalna i obvezujuća pravila u vezi sa statusom igrača i njihovim pravom sudjelovanja u organiziranom nogometu te njihovim transferima između klubova koji pripadaju različitim savezima.”

9 Članak 2. RSTP-a, naslovljen „Status igrača: amaterski i profesionalni igrači”, glasi kako slijedi:

„1. Igrači koji sudjeluju u organiziranom nogometu su ili amaterski ili profesionalni igrači.

2. Profesionalni igrač je igrač koji ima pisani ugovor s klubom i koji za svoju nogometnu djelatnost prima naknadu veću od iznosa troškova koje je on stvarno imao. Svi se ostali igrači smatraju amaterskim igračima.”

10 Člankom 5. RSTP-a, naslovljenim „Registracija”, u stavku 1. propisuje se:

„Da bi igrao za klub, igrač mora biti registriran pri savezu kao profesionalni ili kao amaterski igrač, u skladu s odredbama članka 2. Samo registrirani igrači imaju pravo sudjelovanja u organiziranom nogometu. Činom registracije igrač je suglasan da će postupati u skladu sa statutima i pravilnicima FIFA-e, konfederacija i saveza.”

11 U članku 6. RSTP-a, naslovljenom „Registracijska razdoblja”, u stavku 1. prvoj rečenici određuje se da „[i]grači mogu biti registrirani samo tijekom jednog od dvaju godišnjih registracijskih razdoblja koja je utvrdio savez o kojem je riječ”.

12 RSTP usto sadržava i pravila o ugovorima o radu koji se sklapaju između igrača i kluba te pravila o transferima igrača.

1. Pravila o ugovorima o radu

13 Na temelju članka 13. RSTP-a, naslovljenog „Poštovanje ugovora”:

„Ugovor između profesionalnog igrača i kluba može prestati samo istekom trajanja ugovora ili sporazumno.”

14 U skladu s člankom 14. RSTP-a, naslovljenim „Raskid ugovora zbog opravdanog razloga”:

„Kada postoji opravdani razlog, svaka strana može raskinuti ugovor bez posljedica (plaćanja naknade ili izricanja sportskih sankcija).”

15 U skladu s člankom 16. RSTP-a, naslovljenim „Zabrana raskida ugovora tijekom natjecateljske godine”:

„Ugovor ne može biti jednostrano raskinut tijekom natjecateljske godine.”

16 Člankom 17. RSTP-a, naslovljenim „Posljedice raskida ugovora bez opravdanog razloga”, propisuje se:

„Ako je ugovor raskinut bez opravdanog razloga, primjenjuju se sljedeće odredbe:

1. U svim je slučajevima strana koja je raskinula ugovor dužna platiti naknadu. Podložno odredbama članka 20. i Dodatka 4. koje se odnose na naknadu za treniranje i ako ugovorom nije drukčije predviđeno, naknada zbog raskida izračunava se uzimajući u obzir zakone koji su na snazi u zemlji o kojoj je riječ, posebnosti sporta i sve druge objektivne kriterije. Ti kriteriji osobito uključuju plaću i druge pogodnosti koje igraču pripadaju na temelju postojećeg ugovora i/ili novog ugovora, preostalo vrijeme trajanja postojećeg ugovora do najviše pet godina, naknade i troškove koje je platio ili koje je imao prijašnji klub (koji se amortiziraju tijekom ugovornog razdoblja) te pitanje je li do raskida ugovora došlo tijekom zaštićenog razdoblja.

2. Pravo na takvu naknadu ne može se prenijeti na treću stranu. Ako je profesionalni igrač dužan platiti naknadu, profesionalni igrač i njegov novi klub solidarno su odgovorni za plaćanje te naknade. Iznos može biti propisan ugovorom ili dogovoren između strana.

[…]

4. Osim obveze plaćanja naknade, svakom klubu za koji se utvrdi da je povrijedio ugovor ili da je poticao na raskid ugovora tijekom zaštićenog razdoblja izriču se sportske sankcije. Ako se ne dokaže suprotno, pretpostavlja se da je klub koji potpisuje ugovor s profesionalnim igračem koji je bez opravdanog razloga raskinuo svoj prijašnji ugovor potaknuo tog profesionalnog igrača na raskid ugovora. Tom se klubu izriče sankcija zabrane registriranja novih igrača, na nacionalnoj ili međunarodnoj razini, tijekom dvaju cjelokupnih uzastopnih registracijskih razdoblja. Klub smije registrirati nove igrače, na nacionalnoj ili međunarodnoj razini, tek od registracijskog razdoblja koje slijedi nakon što u potpunosti završi primjena sportske sankcije o kojoj je riječ. Posebice, klub ne može primijeniti iznimku ni privremene mjere predviđene u [ovom Pravilniku] kako bi registrirao igrače prije tog razdoblja.”

17 U članku 22. RSTP-a, naslovljenom „Nadležnost FIFA-e”, navodi se:

„Ne dovodeći u pitanje pravo ijednog igrača ili kluba da traže pravnu zaštitu pred građanskim sudom za radne sporove, FIFA je nadležna za rješavanje:

(a) sporova između klubova i igrača u vezi s održavanjem ugovorne stabilnosti (članci 13.-18.), ako je upućen zahtjev za [međunarodnu potvrdu o transferu (International Transfer Certificate, ITC)] te je jedna od strana podnijela prigovor u odnosu na taj zahtjev za ITC, posebice u pogledu njegova izdavanja, sportskih sankcija ili naknada za raskid ugovora;

[…]”

18 Člankom 24. RSTP-a, naslovljenim „Komora za rješavanje sporova”, u stavku 1. određuje se:

„Komora za rješavanje sporova (KRS) ovlaštena je za rješavanje svih sporova opisanih u članku 22. točkama [(a), (b) i (e)], uz iznimku sporova koji se odnose na izdavanje ITC-a.”

2. Pravila o transferima

19 U članku 9. RSTP-a, naslovljenom „Međunarodna potvrda o transferu”, u stavku 1. navodi se:

„Igrač koji je registriran pri jednom savezu može biti registriran pri novom savezu samo ako je taj savez primio [ITC] koji je izdao prijašnji savez. ITC se izdaje besplatno, bez ikakvih uvjeta ili vremenskih ograničenja. Sve odredbe suprotne ovoj odredbi ništave su. Savez koji izdaje ITC dužan je dostaviti primjerak FIFA-i. Administrativni postupci za izdavanje ITC-a opisani su u [članku] 8. Dodatka 3. […] ovom Pravilniku.”

20 Dodatak 3. RSTP-u, naslovljen „Sustav usklađivanja transfera”, sadržava, među ostalim, članak 8., čiji su predmet „[a]dministrativni postupci koji uređuju transfere profesionalnih igrača između saveza”, a u kojem se određuje:

„8.1. Načela

1. Profesionalni igrač koji je registriran pri klubu pridruženom jednom savezu može biti registriran pri klubu pridruženom drugom savezu samo ako je prijašnji savez izdao, a novi savez potvrdio primitak ITC-a. […]

[…]

8.2. Izdavanje ITC-a za profesionalnog igrača

[…]

3. Po primitku zahtjeva za izdavanje ITC-a, prijašnji savez treba odmah zatražiti od prijašnjeg kluba i profesionalnog igrača da pojasne je li igračev ugovor istekao, je li sporazumno prijevremeno raskinut ili je između dviju strana došlo do ugovornog spora.

4. U roku od sedam dana od datuma podnošenja zahtjeva za izdavanje ITC-a, prijašnji savez treba […]:

(a) izdati ITC u korist novog saveza i unijeti datum brisanja igrača iz registra; ili

(b) odbiti zahtjev za izdavanje ITC-a i navesti […] razlog za odbijanje, koji može biti to da ugovor između prijašnjeg kluba i profesionalnog igrača još nije istekao ili to da nije postignut sporazum o prijevremenom raskidu ugovora.

[…]

7. Prijašnji savez neće izdati ITC ako je između prijašnjeg kluba i profesionalnog igrača došlo do ugovornog spora na temelju okolnosti utvrđenih u [članku] 8.2. [stavku] 4. točki (b) ovog dodatka. U tom slučaju FIFA može, na zahtjev novog saveza, u iznimnim okolnostima poduzeti privremene mjere. […] Osim toga, profesionalni igrač, prijašnji klub i/ili novi klub mogu pokrenuti postupak pred FIFA-om, u skladu s [člankom] 22. FIFA će potom, u roku od 60 dana, odlučiti o izdavanju ITC-a i eventualnim sportskim sankcijama. U svakom slučaju, odluka o sportskim sankcijama donosi se prije izdavanja ITC-a. Izdavanje ITC-a ne dovodi u pitanje pravo na naknadu zbog raskida ugovora."

II. Glavni postupak i prethodno pitanje

21 Osoba BZ je bivši profesionalni nogometaš koji boravi u Parizu (Francuska).

22 Ona je 20. kolovoza 2013. potpisala ugovor o radu u trajanju od četiri godine s ruskim profesionalnim nogometnim klubom Futbolny Klub Lokomotiv, također poznatim pod imenom Lokomotiv Moskva.

23 Klub Lokomotiv Moskva je 22. kolovoza 2014. raskinuo taj ugovor zbog razloga koji su, prema njegovim tvrdnjama, povezani s ponašanjem osobe BZ. Taj je klub 15. rujna 2014., na temelju članka 22. točke (a) i članka 24. RSTP-a, KRS-u podnio zahtjev da se osobi BZ naloži plaćanje naknade u iznosu od 20 milijuna eura, navodeći postojanje „raskida ugovora bez opravdanog razloga" u smislu članka 17. RSTP-a. Osoba BZ je zatim KRS-u podnijela protuzahtjev kojim je tražila da se Lokomotivu Moskva naloži da joj isplati neisplaćene plaće i naknadu u iznosu na koji bi na temelju navedenog ugovora imala pravo da nije došlo do raskida.

24 Osoba BZ navodi da je nakon toga tražila novi profesionalni nogometni klub koji bi je mogao zaposliti. Pojašnjava da je u toj potrazi bila suočena s poteškoćama zbog rizika kojem se izlagao svaki klub koji bi je mogao zaposliti da će solidarno odgovarati za plaćanje naknade koju bi ona mogla biti dužna platiti Lokomotivu Moskva na temelju članka 17. RSTP-a.

25 Dopisom od 19. veljače 2015. Sporting du Pays de Charleroi SA, belgijski profesionalni nogometni klub, ponudio je zaposlenje osobi BZ, pri čemu je naveo da to zaposlenje podliježe dvama kumulativnim suspenzivnim uvjetima, od kojih je prvi taj da ta osoba bude propisno registrirana i ispunjava uvjete za igranje u prvoj momčadi tog kluba kako bi mogla sudjelovati u svim natjecanjima u organizaciji FIFA-e, UEFA-e i URBSFA-a za koja bi bila odabrana, a drugi taj da navedeni klub dobije pisanu i bezuvjetnu potvrdu da ne može biti solidarno odgovoran za plaćanje ikakve naknade koju bi osoba BZ eventualno morala isplatiti Lokomotivu Moskva.

26 Dopisom od 20. veljače 2015. osoba BZ je od FIFA-e i URBSFA-a zatražila jamstvo da će, s jedne strane, moći biti propisno registrirana i ispunjavati uvjete za igranje u prvoj momčadi Sportinga du Pays de Charleroi i da se, s druge strane, članak 17. RSTP-a neće primijeniti na taj klub. FIFA joj je odgovorila da je samo njezino nadležno tijelo za odlučivanje ovlašteno primjenjivati RSTP. URBSFA joj je pak odgovorio da se, u skladu s FIFA-inim pravilima, ona ne može registrirati sve dok Lokomotiv Moskva ne izda ITC.

27 Odlukom od 18. svibnja 2015. KRS je, kao prvo, djelomično prihvatio zahtjev Lokomotiva Moskva te je naložio osobi BZ da tom klubu isplati naknadu u iznosu od 10,5 milijuna eura. Kao drugo, odbio je protuzahtjev osobe BZ. Kao treće, proglasio je da se članak 17. točka 2. RSTP-a ubuduće neće primjenjivati na osobu BZ.

28 Povodom žalbe osobe BZ, Sportski arbitražni sud (Court of Arbitration for Sport, u daljnjem tekstu: CAS), sa sjedištem u Lausanneu (Švicarska), potvrdio je tu odluku 27. svibnja 2016.

29 Osobu BZ je 24. srpnja 2015. zaposlio drugi profesionalni nogometni klub iz Francuske.

30 Osoba BZ je 9. prosinca 2015. podnijela zahtjev tribunalu de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (Trgovački sud u Hainautu (Odjel u Charleroiu), Belgija) kojim je tražila da se FIFA-i i URBSFA-u naloži da joj isplati iznos od 6 milijuna eura na ime naknade štete za koju smatra da ju je pretrpjela zbog protupravnog postupanja tih dvaju udruženja.

31 Taj se sud presudom od 19. siječnja 2017. oglasio nadležnim za odlučivanje o zahtjevu osobe BZ te je taj zahtjev proglasio načelno osnovanim. Taj je sud FIFA-i i URBSFA-u naložio da isplate osobi BZ privremeni iznos *in solidum*, pri čemu je u preostalom dijelu odgodio rješavanje predmeta kako bi se strankama omogućilo da pripreme za raspravu pitanje utvrđivanja iznosa štete koju je osoba BZ pretrpjela u Belgiji zbog protupravnog postupanja tih dvaju udruženja.

32 FIFA je protiv te presude podnijela žalbu couru d'appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu, Belgija), sudu koji je uputio zahtjev. Ona od tog suda u biti zahtijeva, kao glavno, da se oglasi nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu osobe BZ zato što je za to isključivo nadležan CAS ili barem zato što taj zahtjev nije obuhvaćen međunarodnom nadležnosti belgijskih sudova. Podredno, FIFA od suda koji je uputio zahtjev traži da navedeni zahtjev proglasi nedopuštenim ili, u suprotnome, neosnovanim.

33 URBSFA, koji sudjeluje u postupku kao intervenijent, ističe slične zahtjeve.

34 Sporting du Pays de Charleroi, koji je sudu koji je uputio zahtjev podnio zahtjev za dobrovoljnu intervenciju, podupire zahtjeve FIFA-e i URBSFA-a.

35 Osoba BZ, koja je podnijela protužalbu, od suda koji je uputio zahtjev u biti zahtijeva da, s jedne strane, presudi da se člankom 17. RSTP-a, člankom 9. stavkom 1. tog pravilnika i člankom 8.2. stavkom 7. Dodatka 3. navedenom pravilniku povređuju članci 45. i 101. UFEU-a te da, s druge strane, FIFA-i i URBSFA-u naloži da joj solidarno naknade štetu koju je pretrpjela zbog postojanja i provedbe tih pravila.

36 U odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku cour d'appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu), nakon što je FIFA-inu žalbu i zahtjev za dobrovoljnu intervenciju Sportinga du Pays de Charleroi proglasio dopuštenima, smatra, na prvom mjestu, da se tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (Trgovački sud u Hainautu (Odjel u Charleroiu)) pravilno oglasio nadležnim za odlučivanje o zahtjevu osobe BZ u dijelu u kojem se on odnosi na naknadu štete koju je ta osoba pretrpjela u Belgiji.

37 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev najprije ističe da se ne može smatrati da je taj zahtjev u isključivoj nadležnosti CAS-a na temelju sporazuma o arbitraži koji bi ispunjavao uvjete valjanosti propisane belgijskim pravom, s obzirom na općenitost, neselektivnost i nepreciznost odredbi FIFA-ina statuta na koje to udruženje upućuje kako bi dokazalo postojanje takvog sporazuma u ovom slučaju.

38 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev smatra da je navedeni zahtjev doista obuhvaćen međunarodnom nadležnosti prvostupanjskog suda i u dijelu u kojem se odnosi na URBSFA i u dijelu u kojem se odnosi na FIFA-u. Naime, kad je riječ o URBSFA-u, ta je nadležnost dokazana jer je sjedište tog udruženja u Belgiji te osoba BZ navodi postojanje štete nastale u Charleroiu, mjestu u kojem nije mogla obavljati svoju djelatnost profesionalnog nogometaša iako je od Sportinga du Pays de Charleroi dobila ponudu za zaposlenje. Isto tako, kad je riječ o FIFA-i, takva je nadležnost dokazana, unatoč činjenici da se sjedište tog udruženja nalazi u Švicarskoj, jer osoba BZ dovodi u pitanje njezinu deliktnu ili kvazideliktnu odgovornost, jer se štetni događaj na koji se poziva dogodio u Charleroiu (Belgija) i jer postoji osobito uska povezanost između spora između stranaka u tom pogledu i navedenog suda. Međutim, zbog odluke osobe BZ da pokrene postupak pred tribunalom de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (Trgovački sud u Hainautu (Odjel u Charleroiu)) nadležnost tog suda ograničena je na štetu koju je dotična osoba mogla pretrpjeti u Belgiji.

39 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev ocjenjuje da FIFA i URBSFA ne tvrde osnovano da postoji „prijevara povezana s nadležnosti” zbog okolnosti da je osoba BZ umjetno stvorila spor u Belgiji time što je prijevarnim radnjama od Sportinga du Pays de Charleroi ishodila fiktivnu ponudu za zaposlenje. U tom pogledu, smatra da je dokazano, kao prvo, da je osoba BZ poduzela korake u svrhu svojeg zaposlenja u većem broju klubova iz različitih država članica Unije koji su, prema medijskim navodima, izrazili interes za nju, kao drugo, da je ponuda za zaposlenje koju je dobila od Sportinga du Pays de Charleroi bila jednostrana inicijativa tog kluba, kao treće, da je osoba BZ odmah poduzela potrebne mjere kako bi se pobrinula da se ispune suspenzivni uvjeti navedeni u toj ponudi i, kao četvrto, da nije bilo nerazumno da nastoji ispuniti uvjete takve ponude, što je bila jedina ponuda koja joj se tada pružala da nastavi svoju profesionalnu karijeru unatoč sporu s Lokomotivom Moskva i koja bi joj omogućila da ograniči štetu nastalu zbog višemjesečnog prekida svoje gospodarske djelatnosti.

40 Na drugom mjestu, cour d’appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu) smatra da je zahtjev osobe BZ dopušten, s obzirom na to da ona u dovoljnoj mjeri opravdava pravni interes kao nositelj subjektivnog prava koji smatra da je pretrpio štetu zbog protupravnog postupanja FIFA-e i URBSFA-a.

41 Naposljetku, na trećem mjestu, sud koji je uputio zahtjev objašnjava da je u glavnom postupku potrebno odgovoriti na pitanje je li šteta za koju osoba BZ smatra da ju je pretrpjela, time što je tijekom natjecateljske godine 2014./2015. bila spriječena obavljati svoju djelatnost profesionalnog nogometaša, nastala zbog protupravnog postupanja FIFA-e i URBSFA-a koje se očituje u tome da su u odnosu na nju primijenili pravila kojima se povređuju članci 45. i 101. UFEU-a, odnosno članak 17. RSTP-a, članak 9. stavak 1. tog pravilnika i članak 8.2. stavak 7. Dodatka 3. navedenom pravilniku.

42 U tom pogledu, taj sud ističe, s jedne strane, da prema mišljenju osobe BZ treba smatrati da navedena pravila, s obzirom na presudu od 15. prosinca 1995., Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463), čine prepreku slobodi kretanja radnika i tržišnom natjecanju. Naime, ona smatra da pravilo iz članka 17. točke 2. RSTP-a – prema kojem je svaki novi profesionalni nogometni klub

koji zaposli igrača nakon što je on raskinuo ugovor o radu bez opravdanog razloga solidarno odgovoran za plaćanje naknade koju taj igrač može biti dužan platiti svojem prijašnjem klubu – čini prepreku zapošljavanju igrača, na štetu i njih samih i klubova koji ih namjeravaju zaposliti, to više što se iznos te naknade, koji treba naknadno utvrditi s obzirom na kriterije navedene u članku 17. točki 1. RSTP-a, u pravilu ne zna u trenutku u kojem zainteresirane osobe žele sklopiti ugovor o radu. Usto, toj prepreci pridonose pravila iz članka 17. točke 4. tog pravilnika, u kojem je predviđeno da se pretpostavlja da je novi klub potaknuo igrača na raskid ugovora o radu kojim je bio vezan sa svojim prijašnjim klubom te taj novi klub, u određenim slučajevima, izlaže sportskoj sankciji. Isto tako, pravila iz članka 9. stavka 1. RSTP-a i članka 8.2. stavka 7. Dodatka 3. tom pravilniku pridonose navedenoj prepreci jer se njima nacionalnom nogometnom savezu kojem pripada prijašnji klub zabranjuje da igraču izda ITC ako između tog prijašnjeg kluba i tog igrača postoji spor koji proizlazi iz prijevremenog raskida ugovora o radu do kojeg je došlo bez sporazuma.

43 S druge strane, sud koji je uputio zahtjev napominje da, prema mišljenju FIFA-e i URBSFA-a, različita pravila o kojima je riječ u glavnom postupku treba, općenito gledajući, tumačiti uzimajući u obzir posebnosti sporta, koje su priznate UFEU-om. Konkretnije, prema mišljenju tih udruženja, čak i ako se pretpostavi da ta pravila čine prepreku slobodi kretanja radnika ili tržišnom natjecanju, opravdana su s obzirom na legitimne ciljeve, a to su prije svega održavanje ugovorne stabilnosti te stabilnosti nogometnih momčadi i, općenitije, očuvanje integriteta, pravilnosti i nesmetanog odvijanja sportskih natjecanja.

44 Sud koji je uputio zahtjev pak smatra, u biti, da nije isključeno da različita pravila o kojima je riječ u glavnom postupku, osobito kada ih se tumači zajedno, čine prepreku slobodi kretanja radnika i tržišnom natjecanju. Također navodi da smatra da u ovom slučaju postoje ozbiljne, precizne i dosljedne presumpcije da su postojanje i primjena tih pravila mogli biti prepreka zapošljavanju osobe BZ u novom profesionalnom nogometnom klubu nakon raskida ugovora o radu kojim je bila vezana s Lokomotivom Moskva. Naime, navedena su pravila otežavala takvo zaposlenje, kao što to osobito pokazuju suspenzivni uvjeti koje je Sporting du Pays de Charleroi postavio u ponudi za zaposlenje upućenoj osobi BZ.

45 U tim je okolnostima cour d'appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članke 45. i 101. UFEU-a tumačiti na način da se njima zabranjuje:

– načelo solidarne odgovornosti igrača i kluba koji ga želi zaposliti za plaćanje naknade koju treba isplatiti klubu s kojim je ugovor raskinut bez opravdanog razloga, kako se propisuje člankom 17. točkom 2. [RSTP-a], zajedno sa sportskim sankcijama predviđenima u članku 17. točki 4. tog pravilnika i financijskim sankcijama predviđenima u članku 17. točki 1. [navedenog pravilnika];

– mogućnost [nacionalnog nogometnog] saveza čiji je igračev prijašnji klub član da ne izda [ITC] koji je potreban kako bi igrača zaposlio novi klub, ako postoji spor između tog prijašnjeg kluba i igrača (članak 9. stavak 1. [istog pravilnika] i članak 8.2. stavak 7. [njegova] Dodatka 3.)?"

III. Postupak pred Sudom

46 Dana 15. prosinca 2022., odnosno nakon što je donesena odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, tri udruženja koja predstavljaju profesionalne nogometaše – jedno na međunarodnoj razini (Fédération internationale des footballeurs professionnels (Međunarodni savez profesionalnih nogometaša), u daljnjem tekstu: FIFPro), drugo na europskoj razini (Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe (Međunarodni savez profesionalnih nogometaša – Divizija Europe), u daljnjem tekstu FIFPro Europe) i treće na razini Francuske (Union nationale des footballeurs professionnels (Nacionalni savez profesionalnih nogometaša, UNFP)) – zajedno su podnijela zahtjev za dobrovoljnu intervenciju u glavni postupak.

47 Sud koji je uputio zahtjev 19. prosinca 2022. obavijestio je Sud o postojanju tog zahtjeva za dobrovoljnu intervenciju.

48 Sud koji je uputio zahtjev na upit tajništva Suda o tome treba li predmetna udruženja smatrati novim strankama glavnog postupka samo zbog činjenice da su podnijela zahtjev za dobrovoljnu intervenciju ili on treba donijeti odluku o eventualnom priznanju tog svojstva odgovorio je, u biti, da na temelju primjenjivih nacionalnih postupovnih pravila, odnosno članaka 15. i 16. belgijskog codea judiciaire (Pravosudni zakonik), ta udruženja treba smatrati strankama glavnog postupka, i to čak i ako još nije odlučeno o dopuštenosti njihova zahtjeva.

49 S obzirom na taj odgovor, zahtjev za prethodnu odluku je, u skladu s člankom 97. stavkom 2. Poslovnika Suda, dostavljen navedenim udruženjima te im je određen rok za podnošenje pisanih očitovanja.

50 Nakon što su ona podnijela ta pisana očitovanja, FIFA je 30. svibnja 2023., a zatim još jednom 12. lipnja 2023., zatražila od Suda da ih ne uzme u obzir ili proglasi nedopuštenima jer se tri udruženja o kojima je riječ ne mogu smatrati novim strankama glavnog postupka. Tajništvo Suda obavijestilo je FIFA-u da je odlučeno da će se njezin zahtjev zabilježiti i da će ga Sud pravodobno razmotriti, pri čemu joj je, dok čeka na to, skrenuo pozornost na činjenicu da je sud koji je uputio zahtjev Sudu izričito i jasno priopćio da ta udruženja treba smatrati novim strankama glavnog postupka.

51 Tajnik Suda je 29. studenoga 2023., među ostalima, sve stranke glavnog postupka, kako ih je odredio sud koji je uputio zahtjev, pozvao na raspravu predviđenu za 18. siječnja 2024. Tada ih je obavijestio da je drugo vijeće Suda, nakon što je o tome vijećalo 23. studenoga 2023., odlučilo da ne treba ni proglasiti nedopuštenima pisana očitovanja koja su podnijeli FIFPro, FIFPro Europe i UNFP ni isključiti te stranke iz postupka, pri čemu je pojasnio da će obrazloženje te odluke biti navedeno u presudi kojom se završava postupak.

52 U tom pogledu, člankom 96. stavkom 1. točkom (a) Poslovnika, u vezi s člankom 23. Statuta Suda Europske unije, predviđeno je da u okviru prethodnog postupka ovlast podnošenja očitovanja Sudu imaju, među ostalima, stranke glavnog postupka.

53 Na temelju članka 97. stavka 1. Poslovnika, stranke glavnog postupka su one koje kao takve odredi sud koji je uputio zahtjev u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima.

54 Nije na Sudu da provjerava jesu li takve odluke suda koji je uputio zahtjev u pogledu tog određenja u skladu s primjenjivim nacionalnim postupovnim pravilima. Naprotiv, Sud se treba držati tih odluka dok god one nisu ukinute u okviru postupka povodom pravnih lijekova predviđenih nacionalnim pravom (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2015., Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, t. 33.).

55 Prema tome, Sud je načelno dužan smatrati strankom glavnog postupka svaku osobu koju kao takvu odredi sud koji je uputio zahtjev, neovisno o tome je li ta osoba imala taj status prije upućivanja zahtjeva za prethodnu odluku ili ga je stekla nakon toga.

56 Iznimno od tog načela, osobi se može odbiti priznati status stranke glavnog postupka, u smislu članka 96. stavka 1. Poslovnika, u vezi s člankom 23. Statuta Suda Europske unije, ako je iz elemenata spisa kojim Sud raspolaže očito da je ta osoba sudu koji je uputio zahtjev podnijela zahtjev za intervenciju nakon što je upućen zahtjev za prethodnu odluku samo kako bi sudjelovala u prethodnom postupku i da ne namjerava imati aktivnu ulogu u nacionalnom postupku (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2015., Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, t. 35. i 36.).

57 U ovom slučaju, kao što je to istaknuto u točki 48. ove presude, sud koji je uputio zahtjev izričito je, jasno i bez zadrške naveo da FIFPro, FIFPro Europe i UNFP treba smatrati novim strankama glavnog postupka, u skladu s primjenjivim nacionalnim postupovnim pravilima. Usto, ni iz jednog elementa spisa ne proizlazi da je odluka tog suda u tom pogledu bila izmijenjena ili povučena u okviru postupka povodom pravnih lijekova predviđenih nacionalnim pravom.

58 Osim toga, iz elemenata spisa ne proizlazi očito da su tri udruženja o kojima je riječ podnijela zahtjev za intervenciju sudu koji je uputio zahtjev samo kako bi sudjelovala u prethodnom postupku i da ne namjeravaju imati aktivnu ulogu u nacionalnom postupku.

59 Stoga je tim udruženjima trebalo priznati status stranke glavnog postupka u smislu članka 96. Poslovnika, tako da su imale pravo podnijeti očitovanja Sudu.

60 Slijedom navedenog, njihova pisana očitovanja nije trebalo proglasiti nedopuštenima.

IV. Dopuštenost

61 FIFA, URBSFA te grčka, francuska i mađarska vlada dovode u pitanje dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku ili barem nekih aspekata pitanja upućenog Sudu.

62 U tom pogledu u biti ističu tri vrste argumenata. Kao prvo, prema mišljenju grčke i francuske vlade te URBSFA-a, sadržaj odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne ispunjava zahtjeve navedene u članku 94. Poslovnika jer se u njoj ne iznosi dovoljno detaljno pravni i činjenični okvir u kojem sud koji je uputio zahtjev Sudu postavlja pitanje kao ni razlozi zbog kojih taj sud smatra da je, kako bi mogao odlučiti u glavnom postupku, potrebno uputiti prethodno pitanje u pogledu tumačenja članaka 45. ili 101. UFEU-a. Kao drugo, FIFA i URBSFA tvrde da je zahtjev za prethodnu odluku hipotetski i apstraktan jer ne postoji stvarni spor za čije bi rješenje bila potrebna ikakva odluka Suda o tumačenju. Smatraju da takva situacija proizlazi, s jedne strane, iz činjenice da pravila RSTP-a koja se odnose na ugovore o radu i transfere naposljetku nisu negativno utjecala na osobu BZ i, s druge strane, iz okolnosti da je glavni postupak osoba BZ umjetno stvorila, s obzirom na to da ona nije, naime, nikada imala namjeru pridružiti se

Sportingu du Pays de Charleroi. Kao treće, prema mišljenju francuske i mađarske vlade te FIFA-e i URBSFA-a, glavni postupak nema prekograničnu dimenziju u smislu UFEU-a, a čak je i, prema mišljenju FIFA-e i URBSFA-a, „vanjske" prirode, tako da ne može biti obuhvaćen člankom 45. UFEU-a. Naime, do povrede slobode kretanja radnika čijom se žrtvom smatra osoba BZ došlo je zbog prepreke njezinoj profesionalnoj mobilnosti između treće države (Rusija), čiji je klub Lokomotiv Moskva, i države članice (Belgija), čiji je klub Sporting du Pays de Charleroi.

A. Sadržaj odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku

63 Prethodni postupak, predviđen člankom 267. UFEU-a, predstavlja instrument suradnje između Suda i nacionalnih sudova zahvaljujući kojem Sud nacionalnim sudovima daje elemente za tumačenje prava Unije koji su im potrebni za donošenje presude u sporovima koji su pred njima u tijeku. Na temelju ustaljene sudske prakse, koja se sada odražava u članku 94. točkama (a) i (b) Poslovnika, potreba da se osigura tumačenje prava Unije koje bi bilo korisno za nacionalni sud zahtijeva da nacionalni sud definira činjenični i pravni okvir u kojem su smještena pitanja koja postavlja, ili da, u svakom slučaju, objasni stvarne situacije na kojima se temelje ta pitanja. Usto, nužno je, kao što je to navedeno u članku 94. točki (c) Poslovnika, da se u samom zahtjevu za prethodnu odluku navedu razlozi koji su naveli sud koji je uputio zahtjev da se zapita o tumačenju ili valjanosti određenih odredaba prava Unije, kao i pojašnjenje veze koja po mišljenju tog suda postoji između tih odredaba i zakonodavstva primjenjivog u glavnom postupku. Ti zahtjevi vrijede osobito u područjima u kojima postoje složene činjenične i pravne situacije, kao što je to područje tržišnog natjecanja (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 59. i navedena sudska praksa).

64 Osim toga, podaci dostavljeni u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne služe samo tomu da omoguće Sudu davanje korisnih odgovora, nego i da omoguće vladama država članica kao i drugim zainteresiranim stranama da podnesu očitovanja u skladu s člankom 23. Statuta Suda Europske unije (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 60. i navedena sudska praksa).

65 U ovom slučaju zahtjev za prethodnu odluku ispunjava zahtjeve navedene u dvjema prethodnim točkama ove presude. Naime, u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku detaljno se iznosi činjenični i pravni okvir pitanja upućenog Sudu. Usto, u toj se odluci sažeto, ali jasno iznose činjenični i pravni razlozi zbog kojih je sud koji je uputio zahtjev smatrao da je potrebno uputiti to pitanje, kao i veza koja, prema njegovu mišljenju, postoji između članaka 45. i 101. UFEU-a i glavnog postupka.

66 Osim toga, sadržaj pisanih očitovanja podnesenih Sudu pokazuje da njihovi autori nisu imali nikakvih poteškoća s razumijevanjem činjeničnog i pravnog okvira pitanja suda koji je uputio zahtjev, s razumijevanjem smisla i opsega činjeničnih navoda na kojima se ono temelji, sa shvaćanjem razloga zbog kojih je sud koji je uputio zahtjev smatrao da ga je potrebno uputiti, kao ni, u konačnici, sa zauzimanjem sveobuhvatnog i korisnog stajališta o tom pitanju.

B. Stvarnost spora i relevantnost pitanja upućenog Sudu

67 Isključivo je na nacionalnom sudu pred kojim se vodi glavni postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti tog spora, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Iz toga slijedi da za pitanja koja su uputili nacionalni sudovi vrijedi pretpostavka relevantnosti i

da Sud može odbiti odgovoriti na ta pitanja samo ako je očito da zatraženo tumačenje nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na navedena pitanja (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 64. i navedena sudska praksa).

68 U ovom slučaju navodi suda koji je uputio zahtjev, sažeti u točkama 22. do 35., točki 39. i točkama 41. do 44. ove presude, potvrđuju stvarnu prirodu spora u glavnom postupku. Usto, ti navodi pokazuju da to što sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da tumači članke 45. i 101. UFEU-a nije očito nepovezano s činjeničnim stanjem i predmetom tog spora.

69 Naime, iz navedenih navoda proizlazi, kao prvo, da je pred tim sudom, i podnošenjem žalbe i podnošenjem protužalbe, pokrenut spor o stvarnom i konkretnom pitanju je li osnovan, kao što je to presuđeno u prvostupanjskom postupku, zahtjev osobe BZ za naknadu štete za koju tvrdi da ju je pretrpjela time što je bila spriječena u obavljanju svoje djelatnosti profesionalnog nogometaša tijekom natjecateljske godine 2014./2015. zbog protupravnog postupanja FIFA-e i URBSFA-a koje se očituje u tome da su u odnosu na nju primijenili članak 17. RSTP-a, članak 9. stavak 1. tog pravilnika i članak 8.2. stavak 7. Dodatka 3. navedenom pravilniku. Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu navodi da, prema njegovu mišljenju, postoje ozbiljne, precizne i dosljedne presumpcije da su postojanje i primjena tih različitih pravila mogli biti prepreka zapošljavanju osobe BZ u novom profesionalnom nogometnom klubu nakon raskida ugovora o radu kojim je bila vezana s Lokomotivom Moskva. Kao drugo, i zahtjev osobe BZ i prvostupanjska presuda kojom je taj zahtjev proglašen načelno osnovanim temelje se na tumačenju kao i na primjeni članaka 45. i 101. UFEU-a. Kao treće, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da je on pak, s obzirom na predmet spora koji se pred njim vodi, kako bi mogao donijeti svoju odluku, dužan odlučiti, među ostalim, treba li postupanje FIFA-e i URBSFA-a kvalificirati kao protupravno zbog toga što povređuje članke 45. i 101. UFEU-a. Kao četvrto, taj je isti sud, s obzirom na činjenice koje su mu iznesene, ocijenio da se, suprotno tvrdnjama FIFA-e i URBSFA-a, glavni postupak ne može smatrati umjetnim.

C. Prekogranična dimenzija glavnog postupka

70 Odredbe UFEU-a u području slobode kretanja radnika, slobode poslovnog nastana, slobode pružanja usluga i slobode kretanja kapitala ne primjenjuju se u situacijama u kojima se svi elementi ograničavaju na unutarnja pitanja jedne države članice, osim u određenim posebnim slučajevima u kojima iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlaze konkretni elementi koji omogućuju utvrđenje da je zatraženo prethodno tumačenje potrebno za rješavanje spora zbog veze između predmeta ili okolnosti tog spora i članka 45., 49., 56. ili 63.UFEU-a, u skladu s onim što se zahtijeva člankom 94. Poslovnika (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 38. i 39. i navedenu sudsku praksu).

71 U ovom slučaju zahtjev za prethodnu odluku ne može se smatrati nedopuštenim u dijelu u kojem se odnosi na tumačenje članka 45. UFEU-a, koji se odnosi na slobodu kretanja radnika, na temelju toga što taj članak nije povezan s glavnim postupkom s obzirom na nepostojanje prekogranične dimenzije tog postupka ili, *a fortiori*, s obzirom na njegovu „vanjsku” prirodu u smislu koji URBSFA daje tom pojmu.

72 Naime, u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku cour d'appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu) navodi da osoba BZ boravi i ima središte interesa u Parizu. Usto, podsjeća na to da je njezin zahtjev podnesen s ciljem naknade štete za koju ona smatra da ju je pretrpjela tijekom natjecateljske godine 2014./2015. time što su joj uskraćene mogućnosti profesionalne mobilnosti u druge države članice, konkretno u Belgiju, u kojoj joj je Sporting du Pays de Charleroi ponudio uvjetnu ponudu za zaposlenje. Na taj način sud koji je uputio zahtjev u svojem zahtjevu za prethodnu odluku jasno ističe prekograničnu prirodu činjenične i pravne situacije koja obilježava glavni postupak, u kojem se osoba koja boravi u Francuskoj žali na to da je nakon raskida ugovora o radu koji ju je vezao s profesionalnim nogometnim klubom u trećoj državi bila spriječena u svojoj dokazanoj namjeri da ostvari slobodu kretanja u druge države članice, konkretno u Belgiju, zbog postojanja i stvarne ili moguće primjene u odnosu na nju određenih pravila koja je donijela FIFA u svrhu uređenja statusa i međunarodnih transfera profesionalnih nogometaša.

73 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da se ne može prihvatiti nijedan od argumenata navedenih u točki 62. ove presude i da je stoga zahtjev za prethodnu odluku u cijelosti dopušten.

V. O prethodnom pitanju

74 Svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članke 45. i 101. UFEU-a tumačiti na način da im se protive pravila koja je donijelo privatnopravno udruženje čiji su ciljevi, među ostalim, uređenje, organizacija i nadziranje nogometa na svjetskoj razini, a kojima se propisuje:

– kao prvo, da su profesionalni igrač koji je strana ugovora o radu, a kojem se pripisuje da je raskinuo taj ugovor bez opravdanog razloga, i novi klub koji ga zaposli nakon tog raskida solidarno odgovorni za plaćanje naknade koju treba isplatiti prijašnjem klubu tog igrača, koju treba odrediti na temelju različitih kriterija navedenih u tim pravilima;

– kao drugo, da se novom klubu, u slučaju da profesionalni igrač bude zaposlen tijekom razdoblja zaštićenog na temelju ugovora o radu koji je raskinut, izriče sportska sankcija koju čini zabrana registriranja novih igrača tijekom određenog razdoblja, osim ako dokaže da nije potaknuo tog igrača na raskid tog ugovora, i

– kao treće, da postojanje spora povezanog s tim raskidom ugovora onemogućuje nacionalnom nogometnom savezu čiji je član prijašnji klub da izda ITC koji je potreban da bi se igrač registrirao pri novom klubu, zbog čega taj igrač ne može sudjelovati u nogometnim natjecanjima za taj novi klub.

A. Uvodne napomene

75 Uvodno valja podsjetiti, kao prvo, na to da je bavljenje sportom, kada predstavlja gospodarsku djelatnost, obuhvaćeno odredbama prava Unije koje su primjenjive kad je riječ o takvoj djelatnosti (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 83. i navedena sudska praksa).

76 Treba smatrati da samo određena posebna pravila koja su, s jedne strane, donesena isključivo zbog negospodarskih razloga i koja se, s druge strane, odnose na pitanja koja se tiču samo sporta kao takvog nisu povezana s ikakvom gospodarskom djelatnosti. To je konkretno slučaj s pravilima koja se odnose na isključenje stranih igrača iz sastava momčadi koje sudjeluju u natjecanjima

između reprezentacija svojih zemalja ili na određivanje kriterija za klasifikaciju koji služe za odabir sportaša koji se natječu pojedinačno (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 84. i navedena sudska praksa).

77 Uz iznimku tih posebnih pravila, pravila koja sportska udruženja donose kako bi se uredilo plaćeni rad, pružanje usluga ili poslovni nastan profesionalnih ili poluprofesionalnih igrača i, općenitije, pravila koja, iako formalno ne uređuju taj rad, to pružanje usluga ili taj poslovni nastan, izravno utječu na navedeni rad, pružanje usluga ili poslovni nastan mogu biti obuhvaćena člancima 45., 49. i 56. UFEU-a (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 85. i 86. i navedena sudska praksa).

78 Isto tako, pravila koja donose sportska udruženja i, općenitije, postupanje tih udruženja obuhvaćeni su odredbama UFEU-a koje se odnose na pravo tržišnog natjecanja kada su ispunjeni uvjeti za primjenu tih odredbi (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 87. i navedena sudska praksa).

79 Međutim, pravila o kojima je riječ u glavnom postupku nisu među pravilima na koja se može primijeniti iznimka navedena u točki 76. ove presude, za koju je Sud u više navrata naveo da treba biti ograničena na svoj pravi cilj i ne može biti razlog za isključivanje svih sportskih aktivnosti iz područja primjene odredbi UFEU-a koje se odnose na gospodarsko pravo Unije (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 89. i navedena sudska praksa).

80 Naime, pravila o kojima je riječ u glavnom postupku, s jedne strane, imaju očito izravan utjecaj na rad igrača. Tako se pravilima navedenima u točkama 13. do 17. ove presude uređuju ugovori o radu profesionalnih igrača, kojima se određuju njihovi radni uvjeti i, neizravno, gospodarska djelatnost do koje taj rad može dovesti. Kad je riječ o pravilima navedenima u točkama 10., 19. i 20. te presude, treba smatrati da ona imaju izravan utjecaj na rad igrača jer se njima propisuju određeni uvjeti za njihovo sudjelovanje u natjecanjima, što je bitna svrha njihove gospodarske djelatnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 59. i 60. i navedenu sudsku praksu).

81 S druge strane, s obzirom na to da su sastavi momčadi jedan od ključnih elemenata natjecanja tijekom kojih se sučeljavaju profesionalni nogometni klubovi i da ta natjecanja dovode do obavljanja gospodarske djelatnosti, treba smatrati da i pravila poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, bilo ona koja se odnose na ugovore o radu bilo ona koja se odnose na transfere igrača, imaju izravan utjecaj na uvjete obavljanja te gospodarske djelatnosti, kao i na tržišno natjecanje između profesionalnih nogometnih klubova koji je obavljaju (vidjeti po analogiji presudu od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 61.).

82 Prema tome, pravila o kojima je riječ u glavnom postupku obuhvaćena su područjem primjene članaka 45. i 101. UFEU-a.

83 Kao drugo, budući da svaki od tih dvaju članaka UFEU-a ima svoj cilj, da svaki od njih predviđa svoje uvjete primjene, da njihova primjena nije međusobno isključiva i da povreda tih članaka, ako se utvrdi, ne dovodi do istih posljedica, Sud ih treba tumačiti jedan za drugim, kao što to zahtijeva sud koji je uputio zahtjev.

84 Naposljetku, kao treće, nedvojbene posebnosti sportske aktivnosti koje se, iako se posebno odnose na amaterski sport, mogu pronaći i kod bavljenja sportom kao gospodarskom djelatnošću, mogu se eventualno uzeti u obzir, među ostalim elementima i pod uvjetom da su relevantne, prilikom primjene članaka 45. i 101. UFEU-a jer se to uzimanje u obzir ipak može provesti u okviru i uz poštovanje uvjeta primjene predviđenih u svakom od tih članaka (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 103. i 104. i navedena sudska praksa).

85 Konkretno, kada se tvrdi da pravilo koje donese sportsko udruženje predstavlja prepreku slobodi kretanja radnika ili protutržišni zabranjeni sporazum, utvrđenje tog pravila kao prepreke ili protutržišnog zabranjenog sporazuma treba se u svakom slučaju temeljiti na konkretnom ispitivanju sadržaja navedenog pravila u stvarnom kontekstu u kojem ga treba provoditi (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 105. i navedena sudska praksa).

B. O prethodnom pitanju u dijelu u kojem se odnosi na članak 45. UFEU-a

1. Postojanje prepreke slobodi kretanja radnika

86 Članku 45. UFEU-a, koji ima izravan učinak, protivi se svaka mjera, bez obzira na to temelji li se na državljanstvu ili je primjenjiva neovisno o državljanstvu, kojom se građane Unije može staviti u nepovoljniji položaj kada žele obavljati gospodarsku djelatnost na državnom području države članice koja nije država članica njihova podrijetla, tako da ih sprečava ili odvraća od toga da napuste potonju državu (presuda od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 136. i navedena sudska praksa).

87 U ovom slučaju iz teksta pitanja koje je postavio sud koji je uputio zahtjev i navoda na kojima se ono temelji proizlazi da se postupanje u vezi s kojim taj sud traži od Suda tumačenje članka 45. UFEU-a očituje u tome što je FIFA donijela i potom provela – u odnosu na osobu BZ, koja boravi u Parizu, i profesionalne nogometne klubove iz drugih država članica koji su je mogli, pa čak i htjeli zaposliti nakon raskida njezina ugovora o radu s Lokomotivom Moskva – različita pravila iz RSTP-a navedena u članku 17. točkama 1., 2. i 4. tog pravilnika, članku 9. stavku 1. navedenog pravilnika odnosno članku 8.2. stavku 7. Dodatka 3. istom pravilniku, ili barem u tome što je tog igrača i te klubove izložila riziku od primjene tih pravila u odnosu na njih.

88 Člankom 17. točkom 2. RSTP-a propisuje se da su profesionalni igrač čiji je ugovor o radu raskinut bez opravdanog razloga i novi klub koji ga zaposli nakon tog raskida solidarno odgovorni za plaćanje naknade koju treba isplatiti prijašnjem klubu tog igrača. Kad je riječ o toj naknadi, u članku 17. točki 1. RSTP-a navodi se da se ta naknada, ako ugovorom o radu nije drukčije predviđeno, izračunava uzimajući u obzir zakone koji su na snazi u zemlji o kojoj je riječ, posebnosti sporta i sve druge objektivne kriterije, uključujući osobito kriterij koji se odnosi na plaću i druge pogodnosti koje igraču pripadaju na temelju ugovora o radu koji je raskinut i/ili novog ugovora o radu, kriterij koji se odnosi na preostalo vrijeme trajanja ugovora o radu koji je raskinut do najviše pet godina te kriterij koji se odnosi na naknade i troškove koje je platio ili koje je imao prijašnji klub, koji se amortiziraju tijekom ugovornog razdoblja.

89 Nadalje, u skladu s člankom 17. točkom 4. RSTP-a, ako se dotični igrač zaposli tijekom razdoblja zaštićenog na temelju ugovora o radu koji je raskinut, koje odgovara, ovisno o dobi tog igrača, prvim dvjema ili trima natjecateljskim godinama ili kalendarskim godinama koje su obuhvaćene

tim ugovorom, novi se klub izlaže sportskoj sankciji. U tom pogledu, u toj se odredbi pojašnjava, kao prvo, da se sportska sankcija o kojoj je riječ izriče povrh obveze plaćanja naknade predviđene u članku 17. točkama 1. i 2. RSTP-a. Kao drugo, ta se sankcija primjenjuje na svaki novi klub za koji se utvrdi da je povrijedio ugovor o radu ili da je poticao na raskid takvog ugovora tijekom zaštićenog razdoblja. Kao treće, ako se ne dokaže suprotno, pretpostavlja se da je novi klub koji potpisuje ugovor o radu s igračem koji je bez opravdanog razloga raskinuo svoj prijašnji ugovor o radu potaknuo tog igrača na taj raskid. Kao četvrto, navedenu sportsku sankciju čini zabrana novom klubu da registrira nove igrače na nacionalnoj ili međunarodnoj razini, i to tijekom dvaju cjelokupnih uzastopnih registracijskih razdoblja.

90 Naposljetku, osobito iz članka 9. stavka 1. RSTP-a i članka 8.2. stavka 7. Dodatka 3. tom pravilniku proizlazi da postojanje spora povezanog s raskidom ugovora bez opravdanog razloga onemogućuje nacionalnom nogometnom savezu čiji je član prijašnji klub da izda ITC, koji je potreban da bi se igrač o kojem je riječ registrirao pri novom klubu, zbog čega taj igrač ne može sudjelovati u nogometnim natjecanjima za taj novi klub.

91 Kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točkama 43. i 44. svojeg mišljenja, taj skup pravila može staviti u nepovoljniji položaj profesionalne nogometaše koji borave ili rade u svojoj državi članici podrijetla, a koji žele obavljati svoju gospodarsku djelatnost za novi klub sa sjedištem na državnom području druge države članice, ako jednostrano raskinu ili nakon što su jednostrano raskinuli ugovor o radu sa svojim prijašnjim klubom, zbog razloga za koji taj klub, osnovano ili neosnovano, tvrdi ili bi mogao tvrditi da nije opravdan.

92 Konkretnije, pravila o određivanju iznosa naknade koju svaki igrač u slučaju raskida ugovora o radu bez opravdanog razloga treba isplatiti svojem prijašnjem klubu, predviđena u članku 17. točki 1. RSTP-a, iako su ona dispozitivna, pravilo prema kojem je svaki novi klub koji zaposli takvog igrača solidarno odgovoran za plaćanje te naknade, predviđeno u članku 17. točki 2. tog pravilnika, te pretpostavka o poticanju na raskid, iako oboriva, i sankcija koju čini zabrana registriranja novih igrača, koje se primjenjuju na nove klubove na temelju članka 17. točke 4. navedenog pravilnika, mogu svakog igrača koji se nalazi u takvoj situaciji, stvarno, kao u slučaju osobe BZ, ili barem potencijalno, uvelike lišiti mogućnosti da dobiju čvrste i bezuvjetne ponude za zaposlenje od klubova iz drugih država članica, čije bi prihvaćanje dovelo do toga da napuste svoju državu članicu podrijetla ostvarivanjem svoje slobode kretanja. Naime, zbog postojanja tih pravila i njihove kombinacije ti se klubovi izlažu znatnim pravnim rizicima, nepredvidljivim i potencijalno vrlo velikim financijskim rizicima, kao i velikim sportskim rizicima, koji ih, kada se promatraju u cjelini, očito mogu odvratiti od zapošljavanja takvih igrača.

93 Pravila kojima se općenito i automatski zabranjuje, osim u iznimnim okolnostima, izdavanje ITC-a, koji je potreban da bi se profesionalni igrači registrirali pri svojim novim klubovima, dok god između tih igrača i njihovih prijašnjih klubova postoji spor povezan s nepostojanjem sporazuma o prijevremenom raskidu ugovora o radu, kako su predviđena u članku 9. stavku 1. RSTP-a i članku 8.2. stavku 7. Dodatka 3. tom pravilniku, mogu pak navedenim igračima onemogućiti obavljanje gospodarske djelatnosti u svim drugim državama članicama osim njihove države članice podrijetla, zbog čega njihovo eventualno zapošljavanje u klubu iz neke od tih drugih država članica gubi svoj bitan sportski i gospodarski interes. Usto, potonja se pravila primjenjuju konkretno u slučaju prekograničnog kretanja igrača, isključujući svako kretanje unutar iste države, kao što to također proizlazi iz članka 1. stavka 1. navedenog pravilnika. Tako u ovom slučaju iz navoda u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je Sporting du Pays de Charleroi ponudu za zaposlenje koja je upućena osobi BZ 19. veljače 2015. konkretno uvjetovao dobivanjem jamstva da ona može biti registrirana i igrati u Belgiji, a to je jamstvo osoba

BZ tražila od FIFA-e i URBSFA-a, koji su pak izjavili da joj ga ne mogu dati s obzirom na postojanje spora između nje i Lokomotiva Moskva, o kojem je KRS odlučio tek nekoliko mjeseci nakon toga.

94 Prema tome, pravila o kojima je riječ u glavnom postupku mogu činiti prepreku slobodi kretanja radnika.

2. Postojanje eventualnog opravdanja

95 Mjere koje ne donosi država mogu se prihvatiti iako mogu sprečavati slobodu kretanja propisanu UFEU-om ako se utvrdi, kao prvo, da se njihovim donošenjem nastoji postići legitiman cilj u općem interesu koji je u skladu s UFEU-om, i stoga nije isključivo gospodarski, i, kao drugo, da se njima poštuje načelo proporcionalnosti, što znači da su prikladne da se zajamči postizanje tog cilja i da ne prekoračuju ono što je nužno za njegovo ostvarenje. Konkretnije, kad je riječ o zahtjevu koji se odnosi na prikladnost takvih mjera, valja podsjetiti na to da ih se može smatrati prikladnima da se zajamči postizanje navedenog cilja samo ako ga se zaista nastoji ostvariti na dosljedan i sustavan način (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 251. i od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 141. i navedena sudska praksa).

96 Jednako kao i kad je riječ o mjerama koje je donijela država, donositelj tih mjera koje nije donijela država dužan je dokazati da su ta dva kumulativna uvjeta ispunjena (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 252. i od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 142. i navedena sudska praksa).

97 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev treba, u konačnici, utvrditi ispunjavaju li pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku navedene uvjete, s obzirom na argumente i dokaze koje su podnijele stranke. Međutim, Sud tom sudu može, s obzirom na elemente iz spisa kojim raspolaže i pod uvjetom da taj sud to provjeri, pružiti sljedeće naznake.

a) Postizanje legitimnog cilja u općem interesu

98 FIFA, s kojom se slaže URBSFA, ističe da se pravilima iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku nastoji postići više ciljeva, a to su, kao prvo, održavanje ugovorne stabilnosti te stabilnosti momčadi profesionalnih nogometnih klubova, kao drugo, općenitije očuvanje integriteta, pravilnosti i nesmetanog odvijanja međuklupskih nogometnih natjecanja i, kao treće, zaštita nogometaša kao radnika. Naime, svi su ti različiti ciljevi, prema njihovim tvrdnjama, legitimni s obzirom na opći interes.

99 U tom pogledu, kao prvo, kad je riječ o zaštiti radnika, valja napomenuti, s jedne strane, da to nije jedan od FIFA-inih ciljeva, kako su određeni njezinim statutom, te da, s druge strane, tom privatnopravnom udruženju ni javne vlasti nisu povjerile nikakve određene zadaće. S obzirom na navedeno, nije potrebno odlučiti ima li takvo udruženje, s obzirom na te okolnosti, pravo pozivati se na postizanje takvog cilja jer je ovdje u svakom slučaju dovoljno utvrditi da nije jasno na koji način donošenje ili primjena pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku, kako su pobliže određena u točki 74. ove presude, može pridonijeti zaštiti profesionalnih nogometaša.

100 Kao drugo, s obzirom na ciljeve koje si postavlja FIFA, kako su pojašnjeni u članku 2. njezina statuta i navedeni u točki 3. ove presude, najprije valja istaknuti da je cilj osiguranja pravilnosti sportskih natjecanja legitiman cilj u općem interesu koji može nastojati postići sportsko udruženje, na primjer donošenjem pravila kojima se utvrđuju rokovi za transfer igrača kako bi se izbjegli zakašnjeli transferi koji bi mogli bitno utjecati na sportsku vrijednost određene momčadi tijekom natjecanja i time dovesti u pitanje usporedivost rezultata među različitim momčadima koje sudjeluju u tom natjecanju te, posljedično, ugroziti nesmetano odvijanje navedenog natjecanja u cjelini (vidjeti u tom smislu presudu od 13. travnja 2000., Lehtonen i Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, t. 53. i 54.).

101 Nadalje, taj cilj ima posebnu važnost u slučaju nogometa, s obzirom na bitnu ulogu sportskih zasluga u odvijanju natjecanja, i onih organiziranih na europskoj i onih organiziranih na nacionalnoj razini. Naime, ta se bitna uloga može zajamčiti samo ako se sve prisutne brojne momčadi sučeljavaju u jednakim regulatornim i tehničkim uvjetima i ako je među klubovima održana ravnoteža, čime se osigurava određena jednakost prilika (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 143. i navedena sudska praksa).

102 Naposljetku, s obzirom na to da su sastavi momčadi jedan od ključnih elemenata natjecanja tijekom kojih se klubovi sučeljavaju (presuda od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 61.), navedeni cilj može opravdati donošenje ne samo pravila koja se odnose, među ostalim, na rokove za transfere igrača tijekom natjecanja, navedenih u točki 100. ove presude, nego i onih pravila, načelno i ne dovodeći u pitanje njihov konkretan sadržaj, čija je svrha osigurati održavanje određenog stupnja stabilnosti klupskih kadrova, iz kojih se biraju igrači za sastav momčadi na međuklupskim nogometnim natjecanjima. Prema tome, održavanje određenog stupnja kadrovske stabilnosti i stoga određenog kontinuiteta ugovora koji se odnose na taj kadar ne treba smatrati samo po sebi legitimnim ciljem u općem interesu, nego jednim od mogućih načina da se pridonese postizanju legitimnog cilja u općem interesu koji čini osiguravanje pravilnosti međuklupskih nogometnih natjecanja.

b) Poštovanje načela proporcionalnosti

103 Kao što to proizlazi iz prethodne točke ove presude i kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 65. svojeg mišljenja, pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku, kako su pobliže određena u točki 74. ove presude i navedena u njezinim točkama 87. do 90., na prvi se pogled i pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev mogu sva smatrati prikladnima da se zajamči postizanje cilja osiguravanja pravilnosti međuklupskih nogometnih natjecanja, time što, svako od njih na svoj način, pridonose održavanju određenog stupnja kadrovske stabilnosti svih profesionalnih nogometnih klubova koji mogu sudjelovati u tim natjecanjima.

104 Međutim, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, čini se da ta različita pravila u više pogleda prekoračuju, a pojedina od njih čak i znatno, ono što je nužno za postizanje tog cilja, to više što se ta pravila uvelike primjenjuju kombinirano, a jedan dio njih i tijekom dugog razdoblja, na igrače čija karijera, povrh toga, traje relativno kratko, a ta bi situacija mogla znatno ugroziti tijek te karijere, pa čak i navesti neke od tih igrača da je preuranjeno okončaju.

105 Kao prvo, to je slučaj s člankom 17. točkom 1. RSTP-a jer se njime utvrđuju različiti kriteriji za izračun naknade koju igrač treba isplatiti u slučaju jednostranog raskida ugovora o radu „bez opravdanog razloga”, a taj izraz, uostalom, u samom tom pravilniku nije precizno definiran.

106 Konkretno, prvi kriterij, koji se u biti očituje u mogućnosti uzimanja u obzir „zakona koji su na snazi u zemlji o kojoj je riječ”, ne jamči stvarno poštovanje tih zakona. Naprotiv, u službenom komentaru RSTP-a koji je objavila FIFA pojašnjava se da se taj prvi kriterij zapravo nije gotovo nikada primjenjivao u praksi, s obzirom na to da je KRS prije svega primjenjivao pravila koja je utvrdilo samo to udruženje i, samo podredno, švicarsko pravo. Time što se u stvarnosti ne uzimaju u obzir i stoga stvarno ne poštuju zakoni koji su na snazi u zemlji u kojoj je riječ očito se prekoračuje ono što može biti nužno za održavanje određenog stupnja stabilnosti klupskih kadrova kako bi se osigurala pravilnost međuklupskih nogometnih natjecanja. Kad je riječ o drugom kriteriju koji je izričito predviđen tim pravilom, koji se odnosi na „posebnosti sporta”, on upućuje na opći pojam, ali pritom nije popraćen preciznom definicijom na temelju koje bi se moglo shvatiti na kojoj osnovi i na koji način taj kriterij može utjecati na izračun naknade koju treba isplatiti igrač, tako da, iako je navedeni kriterij prikazan kao „objektivni kriterij”, u stvarnosti njegova primjena ovisi o diskreciji te je stoga nepredvidljiva i teško provjerljiva. Propisivanje kriterija koji ima takve značajke i koji dovodi do takvih posljedica ne može se smatrati nužnim za osiguravanje pravilnosti međuklupskih nogometnih natjecanja.

107 Čini se da i ostali kriteriji koji su izričito predviđeni navedenim pravilom, iako su na prvi pogled objektivniji i lakše provjerljivi u odnosu na prethodne, jednako tako znatno prekoračuju ono što je nužno za postizanje te iste svrhe. Naime, s jedne strane, plaća i druge pogodnosti koje pripadaju igraču o kojem je riječ na temelju ugovora o radu koji je on naknadno sklopio s novim klubom odnose se na radni odnos koji je uslijedio nakon radnog odnosa koji je raskinut, tako da te elemente treba smatrati nepovezanima s potonjim radnim odnosom i njegovim troškom (vidjeti po analogiji presudu od 16. ožujka 2010., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, t. 50.). S druge strane, kad je riječ o svim naknadama i troškovima koje je platio ili imao prijašnji klub prilikom transfera navedenog igrača u njega, koji se amortiziraju tijekom ugovornog razdoblja, treba istaknuti da se, neovisno o činjenici da se taj element u bitnome odnosi na prethodni radni ugovorni odnos, njegovo uzimanje u obzir čini osobito pretjeranim jer može omogućiti da se na igrača prenese potencijalno znatno opterećenje, o kojem su, *a priori*, pregovarale isključivo druge osobe i u vlastitom interesu, kao što su klubovi koji su bili strane transfera ili treći koji su u njemu sudjelovali. Uostalom, treba utvrditi kako se čini da takvi kriteriji za naknadu štete više služe zaštiti financijskih interesa klubova u gospodarskom kontekstu svojstvenom transferima igrača među klubovima nego osiguravanju navodnog nesmetanog odvijanja sportskih natjecanja, što osim toga pokazuje način na koji KRS i CAS tumače i primjenjuju te kriterije, kako to proizlazi iz određenih odluka tih tijela sadržanih u spisu kojim Sud raspolaže.

108 Kao drugo, to je, na prvi pogled, slučaj i s člankom 17. točkom 2. RSTP-a jer se njime propisuje – načelno i ne uzimajući stoga u obzir, u skladu s načelom proporcionalnosti, okolnosti pojedinačnog slučaja (vidjeti u tom smislu presudu od 4. listopada 2018., Link Logistik N&N, C-384/17, EU:C:2018:810, t. 45.), osobito stvarno postupanje novog kluba koji zapošljava tog igrača – da je navedeni klub solidarno odgovoran za plaćanje naknade koju navedeni igrač treba isplatiti svojem prijašnjem klubu u slučaju jednostranog raskida ugovora bez opravdanog razloga, pri čemu se takva naknada, povrh toga, utvrđuje s obzirom na kriterije koji imaju nedostatke istaknute u točkama 106. i 107. ove presude. Osim toga, iako valja priznati da je FIFA tvrdila da se ta odredba ne primjenjuje sustavno i da se osobito ne primjenjuje kada igrač koji je raskinuo svoj prethodni ugovor bez opravdanog razloga novi ugovor potpiše nakon datuma isteka tog prethodnog ugovora, ipak se, čak i pod pretpostavkom da je ta situacija utvrđena, člankom 17. točkom 2. RSTP-a ne predviđa takvo neprimjenjivanje i stoga ne osigurava potrebna pravna sigurnost u tom pogledu.

109 Kao treće, to je slučaj i s člankom 17. točkom 4. RSTP-a jer se njime predviđa da se, osim što je taj novi klub solidarno odgovoran za plaćanje takve naknade, pretpostavlja i da je, osim ako se dokaže suprotno, potaknuo tog igrača na taj raskid ugovora bez opravdanog razloga te da se, u slučaju u kojem navedeni igrač bude zaposlen tijekom zaštićenog razdoblja ugovora kojim je on bio vezan s prijašnjim klubom, navedenom novom klubu zbog toga izriče sportska sankcija koju čini opća zabrana registriranja novih igrača tijekom dvaju cjelokupnih uzastopnih registracijskih razdoblja.

110 Naime, očito je da takva sportska sankcija, koju tijela nadležna za njezinu primjenu nisu ovlaštena prilagođavati u svakom slučaju zasebno ovisno o danim kriterijima ili okolnostima, s obzirom na svoju prirodu i posljedice nije nimalo u odnosu proporcionalnosti s povredom koja se pripisuje novom klubu o kojem je riječ. Usto, ta se povreda pripisuje tom novom klubu na temelju pretpostavke za čiju se opravdanost ne čini da je utvrđena. Točno je da je FIFA tvrdila da se ta pretpostavka može objasniti poteškoćama s kojima bi se prijašnji igračev klub mogao suočiti kad bi morao dokazati da je novi igračev klub tog igrača potaknuo da prijevremeno i bez opravdanog razloga raskine ugovor kojim je bio vezan s tim prijašnjim klubom. Međutim, treba utvrditi da, iako takav argument na prvi pogled može opravdati, u samom načelu, primjenu pretpostavke, on međutim ne opravdava pretpostavku o kojoj je riječ u ovom slučaju, koja se primjenjuje automatski, odnosno neovisno o ijednom uvjetu na temelju kojeg bi se mogle uzeti u obzir, makar ograničeno, relevantne okolnosti konkretnog slučaja, kao što je, primjerice, onaj da se od prijašnjeg kluba barem zahtijeva da navede indicije dostatne kako bi se moglo zaključiti da je novi klub potaknuo igrača na raskid.

111 Osim toga, iako udruženje kao što je FIFA može predvidjeti izricanje sankcija u slučaju povrede pravila koja ono donese, pod uvjetom da su ta pravila i sankcije čija je svrha osigurati njihovo poštovanje opravdani postizanjem cilja u općem interesu, takve se sankcije mogu dopustiti samo pod uvjetom da je njihovo određivanje uređeno transparentnim, objektivnim, nediskriminirajućim i proporcionalnim kriterijima (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 257.), pri čemu potonji zahtjev podrazumijeva, među ostalim, da se prilikom određivanja njihova iznosa i trajanja uzimaju u obzir okolnosti konkretnog slučaja, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 108. ove presude. S druge strane, takvi se kriteriji moraju moći stvarno provjeriti.

112 Naposljetku, kao četvrto, to je također slučaj s člankom 8.2. stavkom 7. Dodatka 3. RSTP-u jer se njime prijašnjem savezu, osim u iznimnim okolnostima, općenito i automatski zabranjuje da izda ITC ako je između prijašnjeg kluba i igrača došlo do ugovornog spora povezanog s nepostojanjem sporazuma o prijevremenom raskidu ugovora o radu. Naime, takva odredba, čija provedba može dovesti do toga da je dotičnom igraču onemogućeno obavljanje njegove profesionalne djelatnosti, a novom klubu da uvrsti tog igrača u sastav momčadi samo zbog toga što između navedenog igrača i njegova prijašnjeg kluba postoji spor povezan s raskidom ugovora do kojeg je eventualno došlo bez opravdanog razloga, očito povređuje načelo proporcionalnosti, osobito s obzirom na to da se njezinom primjenom ne uzimaju u obzir okolnosti svakog pojedinačnog slučaja, konkretno činjenični kontekst u kojem je došlo do raskida ugovora, ponašanje dotičnog igrača odnosno njegova prijašnjeg kluba te uloga ili nepostojanje uloge novog kluba, kojem se ipak, u konačnici, izriče zabrana registriranja tog igrača i njegova uvrštavanja u sastav na natjecanjima.

113 Prema tome, zabrana o kojoj je riječ ne može se opravdati navodnom namjerom da se osigura nesmetano odvijanje sportskih natjecanja. Taj zaključak, osim toga, nije doveden u pitanje FIFA-inim argumentom prema kojem njezine službe, u slučaju zahtjeva za registraciju koji

podnese novi nacionalni nogometni savez kojem igrač pripada ili u slučaju zahtjeva koji podnese igrač, odmah i automatski privremeno registriraju tog igrača. Naime, odredba o kojoj je riječ ne upućuje na takvu privremenu registraciju i, *a fortiori*, ne nalaže njezino izvršavanje.

3. Zaključak

114 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prethodno pitanje, u dijelu u kojem se ono odnosi na tumačenje članka 45. UFEU-a, valja odgovoriti da taj članak treba tumačiti na način da mu se protive pravila koja je donijelo privatnopravno udruženje čiji su ciljevi, među ostalim, uređenje, organizacija i nadziranje nogometa na svjetskoj razini, a kojima se propisuje:

– kao prvo, da su profesionalni igrač koji je strana ugovora o radu, a kojem se pripisuje da je raskinuo taj ugovor bez opravdanog razloga, i novi klub koji ga zaposli nakon tog raskida solidarno odgovorni za plaćanje naknade koju treba isplatiti prijašnjem klubu tog igrača, koju treba odrediti na temelju kriterija koji su neprecizni ili diskrecijski, nisu objektivno povezani s radnim odnosom o kojem je riječ ili nisu proporcionalni;

– kao drugo, da se novom klubu, u slučaju da profesionalni igrač bude zaposlen tijekom razdoblja zaštićenog na temelju ugovora o radu koji je raskinut, izriče sportska sankcija koju čini zabrana registriranja novih igrača tijekom određenog razdoblja, osim ako dokaže da nije potaknuo tog igrača na raskid tog ugovora, i

– kao treće, da postojanje spora povezanog s tim raskidom ugovora onemogućuje nacionalnom nogometnom savezu čiji je član prijašnji klub da izda ITC koji je potreban da bi se igrač registrirao pri novom klubu, zbog čega taj igrač ne može sudjelovati u nogometnim natjecanjima za taj novi klub,

osim ako se utvrdi da ta pravila, kako se tumače i primjenjuju na području Unije, ne prekoračuju ono što je nužno za postizanje cilja osiguravanja pravilnosti međuklupskih nogometnih natjecanja tako što se njima održava određeni stupanj kadrovske stabilnosti profesionalnih nogometnih klubova.

C. O prethodnom pitanju u dijelu u kojem se odnosi na tumačenje članka 101. UFEU-a

1. Članak 101. stavak 1. UFEU-a

115 Člankom 101. stavkom 1. UFEU-a zabranjuju se svi sporazumi među poduzetnicima, sve odluke udruženja poduzetnika i svako usklađeno djelovanje koji bi mogli utjecati na trgovinu među državama članicama i koji imaju za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu.

116 Kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse Suda, primjena te odredbe u određenom slučaju zahtijeva ispunjenje skupa uvjeta.

a) Pojmovi „poduzetnici” i „udruženja poduzetnika”

117 Članak 101. stavak 1. UFEU-a ne primjenjuje se samo na svaki subjekt koji obavlja gospodarsku djelatnost i koji kao takav treba kvalificirati kao „poduzetnika”, neovisno o njegovu pravnom obliku i načinu financiranja – uključujući subjekte osnovane u obliku udruženja čiji je cilj, u skladu s njihovim statutima, organizacija i nadzor određenog sporta jer ti subjekti obavljaju gospodarsku djelatnost povezanu s tim sportom – nego i na subjekte koji se, iako sami po sebi nisu nužno poduzetnici, mogu kvalificirati kao „udruženja poduzetnika” (presuda od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 76. do 78. i navedena sudska praksa).

118 U ovom slučaju, s obzirom na predmet glavnog postupka i navode suda koji je uputio zahtjev, valja smatrati da se članak 101. stavak 1. UFEU-a primjenjuje na FIFA-u kao udruženje čiji su članovi nacionalni nogometni savezi, koji se sâmi mogu kvalificirati kao „poduzetnici” jer obavljaju gospodarsku djelatnost povezanu s organizacijom i komercijalizacijom međuklupskih nogometnih natjecanja na nacionalnoj razini i s iskorištavanjem prava povezanih s tim natjecanjima, ili koji sâmi imaju kao članove ili pridružene članove subjekte koji se mogu kvalificirati kao takvi, kao što su nogometni klubovi (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 115. i od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 79.).

b) Pojam „odluka udruženja poduzetnika”

119 Primjena članka 101. stavka 1. UFEU-a kad je riječ o subjektu kao što je FIFA podrazumijeva utvrđivanje postojanja „sporazuma”, „usklađenog djelovanja” ili „odluke udruženja poduzetnika”, koji sami po sebi mogu biti različite prirode i različitih oblika. Konkretno, odluka udruženja koja uključuje donošenje ili provedbu propisa koji izravno utječe na uvjete obavljanja gospodarske djelatnosti poduzetnika koji su njegovi izravni ili neizravni članovi može predstavljati takvu „odluku udruženja poduzetnika” u smislu te odredbe (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 118. i navedena sudska praksa).

120 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz navodâ u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku i iz točke 81. ove presude, sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da tumači članak 101. stavak 1. UFEU-a upravo s obzirom na takve odluke, odnosno odluke kojima je FIFA donijela i kojima provodi ili može provoditi niz pravila koja se odnose na ugovore o radu i transfere igrača.

121 Takve su odluke udruženja poduzetnika stoga obuhvaćene člankom 101. stavkom 1. UFEU-a.

c) Pojam „utjecaj na trgovinu među državama članicama”

122 Primjena članka 101. stavka 1. UFEU-a, kad je riječ o takvim odlukama udruženja poduzetnika, zahtijeva da se utvrdi, s dostatnim stupnjem vjerojatnosti, „[mogu li one] utjecati na trgovinu među državama članicama” u znatnoj mjeri, na način da neposredno ili posredno, stvarno ili potencijalno utječu na trgovinsku razmjenu, uz rizik da čine prepreku za stvaranje ili funkcioniranje unutarnjeg tržišta, a takav se uvjet može smatrati ispunjenim u slučaju postupanja koja se odnose na cjelokupno državno područje države članice (presuda od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 43. i navedena sudska praksa).

123 U ovom je slučaju taj uvjet očito ispunjen, s obzirom na činjenicu da, kao što se to pojašnjava u članku 1. stavku 1. RSTP-a, pravila utvrđena tim pravilnikom imaju „global[an]" zemljopisni doseg.

d) Pojam postupanja koje ima za „cilj" ili „posljedicu" narušavanje tržišnog natjecanja

124 Kako bi se u određenom slučaju moglo smatrati da su sporazum, odluka udruženja poduzetnika ili usklađeno djelovanje obuhvaćeni zabranom iz članka 101. stavka 1. UFEU-a, u skladu sa samim tekstom te odredbe, potrebno je dokazati da to postupanje ima za cilj sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja ili da to postupanje ima to za posljedicu (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 158. i navedena sudska praksa).

125 U tu svrhu najprije valja ispitati cilj postupanja o kojem je riječ. U slučaju da se slijedom takvog ispitivanja pokaže da to postupanje ima protutržišni cilj, nije potrebno ispitati njegovu posljedicu za tržišno natjecanje. Stoga je zatim tu posljedicu potrebno ispitati samo ako se ne može smatrati da navedeno postupanje ima takav protutržišni cilj (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 159. i navedena sudska praksa).

126 Kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse Suda, pojam protutržišnog „cilja", iako ne predstavlja iznimku u odnosu na pojam protutržišne „posljedice", ipak treba tumačiti restriktivno (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 161. i navedena sudska praksa).

127 Stoga treba smatrati da se tim pojmom upućuje isključivo na određene oblike koordinacije između poduzetnika koji pokazuju dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje kako bi se moglo smatrati da ispitivanje njihovih posljedica nije nužno. Naime, određeni oblici koordinacije između poduzetnika mogu se po svojoj naravi smatrati štetnima za dobro funkcioniranje uobičajenog tržišnog natjecanja (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 162. i navedena sudska praksa).

128 To osobito vrijedi za određene vrste horizontalnih sporazuma različitih od kartela, primjerice za one koji dovode do isključivanja konkurentnih poduzetnika s tržišta, ili pak za određene vrste odluka udruženja poduzetnika (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 164. i navedena sudska praksa).

129 Kao što to proizlazi iz članka 101. stavka 1. točaka (a) i (c) UFEU-a, koji se osobito odnosi na utvrđivanje „kupovne ili prodajne cijene" i podjelu „tržišta ili izvora nabave", takvi karteli, horizontalni sporazumi i odluke udruženja poduzetnika mogu se, osim na proizvode ili usluge koje predmetni poduzetnici stavljaju na tržište, dakle na ponudu, odnositi i na bilo kakva sredstva koja su tim poduzetnicima potrebna za proizvodnju tih proizvoda ili realizaciju tih usluga, dakle na potražnju. Koluzivno ponašanje navedenih poduzetnika tako se može očitovati, na primjer, u podjeli dobavljača, korištenju zajedničke tržišne moći za utvrđivanje cijene po kojoj će kupovati svoje ulazne elemente ili pak, kao što je to Sud već istaknuo, ograničavanju ili nadziranju ključnog elementa tržišnog natjecanja koji, u određenim sektorima ili na određenim tržištima, može činiti zapošljavanje visokokvalitetnih radnika, kao što su, kad je riječ o sektoru profesionalnog nogometa, igrači koji su već istrenirani (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 107., 109. i 110.).

130 Kako bi se u određenom slučaju odredilo imaju li sporazum, odluka udruženja poduzetnika ili usklađeno djelovanje po samoj svojoj prirodi dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje kako bi se moglo smatrati da imaju za cilj sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tog tržišnog natjecanja, valja ispitati, kao prvo, sadržaj sporazuma, odluke ili djelovanja o kojem je riječ, kao drugo, njihov gospodarski i pravni kontekst i, kao treće, ciljeve koji se njima nastoje postići (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 165. i navedena sudska praksa).

131 U tom pogledu, kad je riječ o gospodarskom i pravnom kontekstu postupanja o kojem je riječ, valja uzeti u obzir prirodu obuhvaćenih proizvoda ili usluga kao i stvarne uvjete koji obilježavaju strukturu i funkcioniranje sektora ili tržišta u pitanju. Suprotno tomu, nipošto nije potrebno ispitati, a tim više ni dokazati posljedice tog postupanja za tržišno natjecanje, neovisno o tome jesu li stvarne ili potencijalne i negativne ili pozitivne (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 166. i navedena sudska praksa i od 27. lipnja 2024., Komisija/Servier i dr., C-176/19 P, EU:C:2024:549, t. 288. i 453.).

132 Nadalje, kad je riječ o ciljevima koji se nastoje postići postupanjem o kojem je riječ, valja utvrditi objektivne ciljeve koji to postupanje treba postići u pogledu tržišnog natjecanja. Suprotno tomu, okolnost da su uključeni poduzetnici djelovali bez subjektivne namjere da spriječe, ograniče ili naruše tržišno natjecanje i činjenica da su nastojali postići određene legitimne ciljeve nisu odlučujuće za potrebe primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 167. i navedena sudska praksa).

133 Naposljetku, iz uzimanja u obzir svih elemenata navedenih u trima prethodnim točkama ove presude u svakom slučaju trebaju proizići precizni razlozi zbog kojih postupanje o kojem je riječ ima dovoljno visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje na temelju kojeg se opravdano može smatrati da ima za cilj sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tog tržišnog natjecanja (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 168. i navedena sudska praksa).

134 U ovom slučaju, kad je riječ, kao prvo, o sadržaju pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku, iz točaka 87. do 90. ove presude proizlazi da ta različita pravila, koja čine nerazdvojivu cjelinu i koja stoga treba tumačiti kao takva, predviđaju, najprije, da je svaki nogometaš, dakle, među ostalima, svaki nogometaš zaposlen u Uniji, koji raskine ugovor o radu kojim je vezan sa svojim prijašnjim klubom, u bilo kojem trenutku tijekom njegova trajanja, dužan, ako FIFA naknadno odluči da je do tog raskida došlo bez opravdanog razloga, tom prijašnjem klubu isplatiti naknadu čiji se iznos, ako u ugovoru nisu utvrđene odredbe u tom pogledu, izračunava uzimajući u obzir skup kriterija.

135 U tom pogledu treba podsjetiti na to da je prvi od tih kriterija, koji se odnosi na „zakone koji su na snazi u zemlji o kojoj je riječ”, u praksi gotovo ostao mrtvo slovo na papiru, kao što je to istaknuto u točki 106. ove presude, i da je drugi od navedenih kriterija, koji se odnosi na „posebnosti sporta”, kao što je to također istaknuto u toj istoj točki 106., formuliran izrazito općenito i neprecizno, što omogućuje da se primjenjuje diskrecijski i stoga nepredvidljivo i teško provjerljivo. Kad je riječ o drugim kriterijima, na prvi se pogled čini da oni omogućuju određivanje iznosa naknade koji je izrazito visok i odvraćajući, kao što je to navedeno u točki 107. ove presude. Za razliku od toga, čini se da se člankom 4. loia du 24 février 1978 relative au contrat de travail du sportif rémunéré (Zakon od 24. veljače 1978. o ugovoru o radu profesionalnih sportaša) (*Moniteur belge* od 9. ožujka 1978., str. 2606.), koji je osoba BZ spomenula u svojim pisanim očitovanjima, propisuje, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, da u usporedivoj situaciji, koja je, međutim,

obuhvaćena belgijskim nacionalnim pravom, iznos naknade odgovara samo plaći koju još treba isplatiti do isteka ugovora o radu koji je raskinut i stoga ne uključuje elemente nepovezane s radnim odnosom koji proizlazi iz tog ugovora, slične onima koji se navode u istoj točki.

136 Nadalje, svakom igraču protiv kojeg njegov prijašnji klub pokrene postupak pred KRS-om kako bi mu se naložilo plaćanje predmetne naknade na temelju toga što je ugovor o radu kojim su bili vezani navodno raskinut bez opravdanog razloga automatski se, samo zbog te činjenice i osim u iznimnim okolnostima koje isključivo ocjenjuje FIFA, onemogućuje ishođenje ITC-a, koji je, u slučaju transfera u novi klub u državi članici različitoj od one u kojoj se nalazi njegov prijašnji klub, uvjet za njegovu registraciju u tom novom klubu i nacionalnom nogometnom savezu čiji je taj klub član. Stoga je u takvoj situaciji igraču onemogućeno svako sudjelovanje u organiziranom nogometu, kao što to proizlazi iz članka 5. stavka 1. i članka 9. stavka 1. RSTP-a.

137 Naposljetku, svaki novi klub koji bi zaposlio takvog igrača samo bi zbog te činjenice, kao prvo, bio solidarno odgovoran za plaćanje naknade koje je naloženo ili bi moglo biti naloženo tom igraču, kao drugo, za njega bi se pretpostavljalo, osim ako dokaže suprotno, da je navedenog igrača potaknuo na raskid ugovora o radu kojim je on bio vezan sa svojim prijašnjim klubom te bi mu, kao treće, u slučaju da je do raskida tog ugovora došlo tijekom njegova zaštićenog razdoblja, zbog primjene te pretpostavke i bez mogućnosti da se uzmu u obzir okolnosti pojedinačnog slučaja bila izrečena opća zabrana registriranja novih igrača na nacionalnoj ili međunarodnoj razini tijekom dvaju cjelokupnih uzastopnih registracijskih razdoblja.

138 Kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točkama 52. do 55. svojeg mišljenja, zajedničko tumačenje pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku pokazuje, s jedne strane, da ona mogu, u materijalnom pogledu, općenito i drastično ograničiti tržišno natjecanje u kojem bi se, da tih pravila nema, mogli nalaziti svi profesionalni nogometni klubovi iz jedne države članice i svi drugi profesionalni nogometni klubovi iz druge države članice u pogledu zapošljavanja igrača koje već zapošljava određeni klub, s obzirom na to da ti igrači, brojčano gledajući, čine najveći dio populacije igrača koji su već istrenirani ili treniraju za koje bi u određenom trenutku moglo doći do takvog prekograničnog zapošljavanja, iako u svakom trenutku postoji i određeni broj igrača koji zbog raznih razloga više nemaju ugovor s klubom. Mogućnost zapošljavanja takvih igrača je pak, kao što je to istaknuto u točkama 81. i 129. ove presude, ključan element tržišnog natjecanja u sektoru međuklupskog profesionalnog nogometa.

139 Naime, ako ne dobije suglasnost prijašnjeg kluba u okviru dogovorenog transfera, samim zapošljavanjem takvog igrača novi se klub izlaže riziku da bude solidarno odgovoran za plaćanje naknade u potencijalno znatnom iznosu. Usto, iznos te naknade izrazito je nepredvidljiv za novi klub s obzirom na prirodu kriterija prema kojima se on izračunava. Štoviše, dok god između igrača o kojem je riječ i njegova prijašnjeg kluba postoji spor u pogledu prijevremenog raskida ugovora o radu kojim su bili vezani i, stoga, dok god se ne izda pripadajući ITC za to zaposlenje, taj se igrač ne može ni registrirati pri tom novom klubu ni sudjelovati za taj klub u ijednom natjecanju pod nadležnošću FIFA-e, nacionalnih nogometnih saveza koji su njezini članovi ili kontinentalnih konfederacija, kao što je UEFA, koje ona priznaje. Naposljetku, povrh tih raznih elemenata, za novi klub se javlja i rizik od toga da mu se izreku sportske sankcije u slučaju da je igrač zaposlen tijekom zaštićenog razdoblja ugovora kojim je bio vezan sa svojim prijašnjim klubom i u slučaju da taj novi klub ne uspije oboriti pretpostavku o poticanju na raskid ugovora koja se zbog tog zapošljavanja na njega primjenjuje. Kao što je to prethodno istaknuto, tu sportsku sankciju čini automatska zabrana navedenom novom klubu da registrira nove igrače

tijekom dvaju cjelokupnih uzastopnih registracijskih razdoblja. Navedena sportska sankcija u praksi mu onemogućuje da u sastav momčadi za utakmicu uvrsti ijednog drugog novog igrača kojeg bi mogao htjeti zaposliti, a time takvo zaposlenje gubi svaki stvaran praktični interes.

140 S druge strane, to opće i drastično ograničenje prekograničnog tržišnog natjecanja između klubova jednostranim zapošljavanjem igrača koji su već zaposleni i stoga ograničenje pristupa klubova najvećem dijelu „resursa" koje čine igrači obuhvaća, kad je riječ o zemljopisnom dosegu, cijelo područje Unije te je, u vremenskom pogledu, trajno, s obzirom na to da obuhvaća cjelokupno trajanje svakog od ugovora o radu koje igrač može uzastopno sklopiti s klubom, a zatim, u slučaju dogovorenog transfera u drugi klub, s potonjim klubom, kao što to također proizlazi iz članka 13. RSTP-a.

141 Navedeno ograničenje, s obzirom na sve svoje značajke, stoga u praksi svakom klubu pruža ili gotovo pruža sigurnost da će zadržati svoje igrače sve do isteka ugovora ili uzastopnih ugovora sklopljenih s njima ili, prije tog isteka, dok se ne odluči razdvojiti od njih u okviru sporazumnog raskida ugovora s igračem ili dogovorenog transfera tog igrača u drugi klub, pri čemu mu se plaća naknada za transfer.

142 Kad je riječ, kao drugo, o gospodarskom i pravnom kontekstu pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku, najprije valja podsjetiti na to da je, s obzirom na posebnu prirodu „proizvoda" koje s gospodarskog gledišta čine sportska natjecanja, udruženjima koja su odgovorna za određenu sportsku disciplinu općenito dopušteno donositi, provoditi i osiguravati poštovanje pravila koja se odnose, među ostalim, na organizaciju natjecanja u toj disciplini, njihovo nesmetano odvijanje i sudjelovanje sportaša u njima (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 142. i od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 103. i navedena sudska praksa).

143 Kad je konkretnije riječ o nogometu i gospodarskim djelatnostima do kojih dovodi bavljenje tim sportom, legitimno je da udruženje kao što je FIFA na organizaciju i odvijanje međunarodnih natjecanja primijeni zajednička pravila kojima se nastoje zajamčiti ujednačenost i usklađenost tih natjecanja u ukupnom godišnjem rasporedu ili rasporedu natjecateljske godine, kao i, općenitije, odgovarajuće i djelotvorno promicati održavanje sportskih natjecanja koja se temelje na jednakim prilikama i zaslugama. Konkretno, legitimno je da takvo udruženje primjenom takvih zajedničkih pravila uredi uvjete u skladu s kojima profesionalni nogometni klubovi mogu sastavljati momčadi koje sudjeluju u takvim natjecanjima kao i uvjete u skladu s kojima sami igrači mogu u njima sudjelovati. Naposljetku, legitimno je osigurati stvarno poštovanje tih zajedničkih pravila primjenom pravila na temelju kojih se mogu izricati sankcije (vidjeti u tom smislu presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 144. do 146. i od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 104.).

144 U tom kontekstu, budući da se odvijanje međuklupskih profesionalnih nogometnih natjecanja, godišnje ili svake natjecateljske godine, u Uniji temelji na sučeljavanju i postupnoj eliminaciji momčadi koje u njima sudjeluju i da se stoga u biti temelji na sportskim zaslugama, koje se mogu zajamčiti samo ako se sve te momčadi sučeljavaju u jednakim regulatornim i tehničkim uvjetima, čime se osigurava određena jednakost prilika (vidjeti u tom smislu presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 143. i od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 105.), može biti legitimno da udruženje kao što je FIFA nastojati osigurati, u određenoj mjeri, stabilnost kadrovskog sastava iz kojeg se biraju

igrači momčadi koje ti klubovi sastavljaju tijekom određene natjecateljske godine, na primjer zabranom jednostranog raskida ugovora o radu tijekom natjecateljske godine, kao što se to utvrđuje člankom 16. RSTP-a, pa čak i tijekom određene kalendarske godine.

145 Međutim, ne može se zbog posebnosti nogometa i stvarnih uvjeta funkcioniranja tržišta koje, s gospodarskog gledišta, čine organizacija i komercijalizacija međuklupskih profesionalnih nogometnih natjecanja dopustiti da se općenito, drastično i trajno ograničava, pa čak i priječi, na cijelom području Unije, svaka mogućnost klubova da uđu u prekogranično tržišno natjecanje jednostranim zapošljavanjem igrača koje već zapošljava klub u drugoj državi članici ili igrača čiji je ugovor o radu s takvim klubom navodno raskinut bez opravdanog razloga. Naime, ta pravila, pod izgovorom da se njima sprečavaju agresivne prakse zapošljavanja, odgovaraju sporazumima o nepreuzimanju igrača među klubovima koji u biti dovode do umjetnog razdvajanja nacionalnih i lokalnih tržišta, u korist svih klubova. U tom pogledu treba naglasiti da su uobičajeni mehanizmi ugovornog prava, kao što je pravo kluba na primanje naknade u slučaju da jedan od njegovih igrača raskine ugovor, ovisno o slučaju, na poticaj drugog kluba, povređujući time odredbe tog ugovora, dostatni da se osigura, s jedne strane, trajna prisutnost tog igrača u prvonavedenom klubu, ovisno o navedenim odredbama, i, s druge strane, primjena uobičajenih tržišnih pravila među klubovima, koja im omogućuju da navedenog igrača zaposle nakon isteka uobičajenog trajanja ugovora ili ranije ako su klubovi sklopili financijski sporazum.

146 Konačno, takva pravila, iako se prikazuju na način da se njima žele spriječiti prakse da klubovi koji raspolažu većim financijskim sredstvima preuzimaju igrače, mogu se poistovjetiti s općom, potpunom i trajnom zabranom jednostranog zapošljavanja igrača koji su već zaposleni, koja se na temelju odluke udruženja poduzetnika nalaže svim poduzetnicima koje čine profesionalni nogometni klubovi te joj podliježu svi radnici, odnosno ti igrači. Njima se stoga učvršćuje podjela tih resursa među tim klubovima, podložno transferima koje dogovaraju. Zbog toga ona čine očito ograničenje tržišnog natjecanja u koje bi navedeni klubovi mogli ući da tih pravila nema, čime dovode do podjele tržišta u korist tih istih klubova.

147 Kad je riječ, kao treće i naposljetku, o objektivnom cilju koji se pravilima o kojima je riječ u glavnom postupku želi postići u pogledu tržišnog natjecanja, iz prethodnih razmatranja proizlazi da, neovisno o subjektivnoj namjeri ili legitimnim ciljevima koji su mogli voditi ili koje je mogao nastojati ostvariti subjekt koji ih je donio, treba smatrati da se tim pravilima, osim u slučaju igrača čiji je ugovor o radu raskinut zbog opravdanog razloga ili sporazumno s njihovim prijašnjim klubom, želi postići da profesionalnim nogometnim klubovima postane iznimno teško, s obzirom na pravne, financijske i sportske rizike koje bi to podrazumijevalo, natjecati se za pristup ključnim resursima koje čine igrači koji već imaju ugovor s nekim klubom na način da jednostrano zaposle igrača kojeg je zaposlio drugi klub ili igrača čiji je ugovor navodno jednostrano raskinut bez opravdanog razloga jer do takvog zapošljavanja može doći samo transferom dogovorenim između prijašnjeg kluba i novog kluba.

148 Prema tome, ispitivanje sadržaja pravila o kojima je riječ u glavnom postupku, njihova gospodarskog i pravnog konteksta i objektivnih ciljeva koji se njima žele postići pokazuje da ta pravila po samoj svojoj prirodi imaju visok stupanj štetnosti za tržišno natjecanje u koje bi mogli ući profesionalni nogometni klubovi jednostranim zapošljavanjem igrača koje već zapošljava neki klub ili igrača čiji je ugovor o radu navodno raskinut bez opravdanog razloga, dakle nastojanjem da pristupe resursima ključnima za njihov uspjeh, odnosno vrhunskim igračima. U tim okolnostima treba smatrati da ta pravila imaju za cilj ograničavanje, pa čak i sprečavanje navedenog tržišnog natjecanja, i to na cijelom području Unije. Stoga nije potrebno ispitati njihove posljedice.

e) Mogućnost da se određena posebna postupanja ne smatraju obuhvaćenima člankom 101. stavkom 1. UFEU-a

149 Iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se zabrana iz članka 101. stavka 1. UFEU-a ne odnosi nužno na svaki sporazum između poduzetnika ili svaku odluku udruženja poduzetnika kojima se ograničava sloboda djelovanja poduzetnika koji su strane tog sporazuma ili su dužni poštovati tu odluku. Naime, ispitivanje gospodarskog i pravnog konteksta nekih od tih sporazuma i odluka može dovesti do zaključka, kao prvo, da su oni opravdani nastojanjem da se postigne jedan ili više legitimnih ciljeva u općem interesu koji sami po sebi nisu protutržišni, kao drugo, da su konkretna sredstva koja se koriste za postizanje tih ciljeva doista nužna u tu svrhu i, kao treće, da svojstvena posljedica tih sredstava, čak i ako se pokaže da je ona, barem potencijalno, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja, ne prelazi ono što je nužno, osobito ne uklanjanjem svakog oblika tržišnog natjecanja (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 183. i navedena sudska praksa i od 25. siječnja 2024., Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, t. 30.).

150 Međutim, ta sudska praksa ne može se primijeniti u slučaju postupanja koja su, iako njihova svojstvena „posljedica" nije samo, barem potencijalno, ograničavanje tržišnog natjecanja ograničavanjem slobode djelovanja određenih poduzetnika, toliko štetna za to tržišno natjecanje da se može zaključiti da je sâm njihov „cilj" spriječiti, ograničiti ili narušiti to tržišno natjecanje (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 186. i od 25. siječnja 2024., Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, t. 32.). Naime, stupanj štetnosti tih postupanja za tržišno natjecanje, dakle izravna ili neizravna šteta koju mogu prouzročiti korisnicima i posrednim ili krajnjim potrošačima u različitim sektorima ili na različitim tržištima o kojima je riječ, previsok je da bi se ona mogla smatrati opravdanima i proporcionalnima.

151 Stoga se, kad je riječ o postupanjima koja imaju za cilj sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja, izuzeće od zabrane iz članka 101. stavka 1. UFEU-a na njih može primijeniti samo na temelju članka 101. stavka 3. UFEU-a i ako su ispunjeni svi uvjeti predviđeni tom odredbom (presude od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 187. i od 25. siječnja 2024., Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, t. 33.).

152 U ovom slučaju, s obzirom na razmatranja iz točaka 134. do 148. ove presude, valja smatrati da se sudska praksa navedena u točki 149. ove presude ne primjenjuje u slučaju pravila poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.

2. Članak 101. stavak 3. UFEU-a

153 Iz samog teksta članka 101. stavka 3. UFEU-a proizlazi da se na svaki sporazum, svaku odluku udruženja poduzetnika ili svako usklađeno djelovanje koji se pokažu protivnima članku 101. stavku 1. UFEU-a, bilo zbog svojeg protutržišnog cilja bilo zbog svoje protutržišne posljedice, može primijeniti izuzeće ako ispunjavaju sve uvjete predviđene u tu svrhu, uzimajući u obzir da su ti uvjeti stroži od onih iz točke 149. ove presude (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 189. i navedena sudska praksa).

154 U skladu s člankom 101. stavkom 3. UFEU-a, to se izuzeće u određenom slučaju može primijeniti ako su ispunjena četiri kumulativna uvjeta. Kao prvo, s dostatnim stupnjem vjerojatnosti treba utvrditi da se na temelju sporazuma, odluke udruženja poduzetnika ili usklađenog djelovanja o kojem je riječ mora moći postići povećanje učinkovitosti, i to pridonošenjem poboljšanju

proizvodnje ili distribucije robe ili usluga o kojima je riječ ili promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka. Kao drugo, u istoj mjeri treba utvrditi da se potrošačima omogućuje pravedan udio u koristi koja proizlazi iz tog povećanja učinkovitosti. Kao treće, sporazum, odluka ili djelovanje o kojem je riječ ne smiju poduzetnicima sudionicima nametati ograničenja koja nisu nužna za postizanje takvog povećanja učinkovitosti. Kao četvrto, taj sporazum, ta odluka ili to djelovanje ne smiju poduzetnicima sudionicima omogućiti isključivanje svake stvarne konkurencije s tržišta s obzirom na znatan dio proizvoda ili usluga o kojima je riječ (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 190. i navedena sudska praksa).

155 Nepoštovanje jednog od tih četiriju kumulativnih uvjeta dovoljno je da se isključi mogućnost primjene izuzeća predviđenog člankom 101. stavkom 3. UFEU-a na postupanje o kojem je riječ (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 208.).

156 U tom pogledu, kad je riječ o trećem uvjetu, koji se odnosi na neophodnost ili nužnost postupanja o kojem je riječ, on podrazumijeva ocjenjivanje i usporedbu utjecaja tog postupanja i utjecaja stvarno provedivih alternativnih mjera kako bi se utvrdilo može li se povećanje učinkovitosti koje se očekuje od navedenog postupanja postići mjerama kojima se manje ograničava tržišno natjecanje. Međutim, taj uvjet ne može, ovisno o slučaju, dovesti do toga da se mora odabrati između takvog postupanja i takvih alternativnih mjera ako potonje mjere nisu manje ograničavajuće za tržišno natjecanje (presuda od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 197.).

157 Kako bi se utvrdilo je li taj treći uvjet ispunjen u ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev trebat će uzeti u obzir, s jedne strane, okolnost, istaknutu u točkama 105. do 112. ove presude, da pravila iz RSTP-a o kojima je riječ u glavnom postupku obilježava kombinacija elemenata koji su u velikom broju diskrecijske prirode i/ili nisu proporcionalni. Usto, trebat će uzeti u obzir okolnost, istaknutu u točkama 138. do 140., 145. i 146. ove presude, da se tim pravilima predviđa opće, drastično i trajno ograničenje prekograničnog tržišnog natjecanja u koje bi profesionalni nogometni klubovi mogli ući jednostranim zapošljavanjem vrhunskih igrača. Naime, svaka od tih dviju okolnosti, kada se promatraju zasebno, na prvi pogled isključuje shvaćanje navedenih pravila kao neophodnih ili nužnih za postizanje povećanja učinkovitosti, pod pretpostavkom da je takvo povećanje učinkovitosti dokazano.

3. Zaključak

158 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prethodno pitanje, u dijelu u kojem se ono odnosi na tumačenje članka 101. UFEU-a, valja odgovoriti da taj članak treba tumačiti na način da pravila koja je donijelo privatnopravno udruženje čiji su ciljevi, među ostalim, uređenje, organizacija i nadziranje nogometa na svjetskoj razini, a kojima se propisuje:

– kao prvo, da su profesionalni igrač koji je strana ugovora o radu, a kojem se pripisuje da je raskinuo taj ugovor bez opravdanog razloga, i novi klub koji ga zaposli nakon tog raskida solidarno odgovorni za plaćanje naknade koju treba isplatiti prijašnjem klubu tog igrača, koju treba odrediti na temelju kriterija koji su neprecizni ili diskrecijski, nisu objektivno povezani s radnim odnosom o kojem je riječ ili nisu proporcionalni;

– kao drugo, da se novom klubu, u slučaju da profesionalni igrač bude zaposlen tijekom razdoblja zaštićenog na temelju ugovora o radu koji je raskinut, izriče sportska sankcija koju čini zabrana

registriranja novih igrača tijekom određenog razdoblja, osim ako dokaže da nije potaknuo tog igrača na raskid tog ugovora, i

– kao treće, da postojanje spora povezanog s tim raskidom ugovora onemogućuje nacionalnom nogometnom savezu čiji je član prijašnji klub da izda ITC koji je potreban da bi se igrač registrirao pri novom klubu, zbog čega taj igrač ne može sudjelovati u nogometnim natjecanjima za taj novi klub,

čine odluku udruženja poduzetnika koja je zabranjena stavkom 1. tog članka i na koju se izuzeće na temelju stavka 3. navedenog članka može primijeniti samo ako se uvjerljivim argumentima i dokazima dokaže da su ispunjeni svi uvjeti koji se zahtijevaju u tu svrhu.

Troškovi

159 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

1. Članak 45. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se protive pravila koja je donijelo privatnopravno udruženje čiji su ciljevi, među ostalim, uređenje, organizacija i nadziranje nogometa na svjetskoj razini, a kojima se propisuje:

– kao prvo, da su profesionalni igrač koji je strana ugovora o radu, a kojem se pripisuje da je raskinuo taj ugovor bez opravdanog razloga, i novi klub koji ga zaposli nakon tog raskida solidarno odgovorni za plaćanje naknade koju treba isplatiti prijašnjem klubu tog igrača, koju treba odrediti na temelju kriterija koji su neprecizni ili diskrecijski, nisu objektivno povezani s radnim odnosom o kojem je riječ ili nisu proporcionalni;

– kao drugo, da se novom klubu, u slučaju da profesionalni igrač bude zaposlen tijekom razdoblja zaštićenog na temelju ugovora o radu koji je raskinut, izriče sportska sankcija koju čini zabrana registriranja novih igrača tijekom određenog razdoblja, osim ako dokaže da nije potaknuo tog igrača na raskid tog ugovora, i

– kao treće, da postojanje spora povezanog s tim raskidom ugovora onemogućuje nacionalnom nogometnom savezu čiji je član prijašnji klub da izda međunarodnu potvrdu o transferu koja je potrebna da bi se igrač registrirao pri novom klubu, zbog čega taj igrač ne može sudjelovati u nogometnim natjecanjima za taj novi klub,

osim ako se utvrdi da ta pravila, kako se tumače i primjenjuju na području Europske unije, ne prekoračuju ono što je nužno za postizanje cilja osiguravanja pravilnosti međuklupskih nogometnih natjecanja tako što se njima održava određeni stupanj kadrovske stabilnosti profesionalnih nogometnih klubova.

2. Članak 101. UFEU-a treba tumačiti na način da takva pravila čine odluku udruženja poduzetnika koja je zabranjena stavkom 1. tog članka i na koju se izuzeće na temelju stavka 3. navedenog članka može primijeniti samo ako se uvjerljivim argumentima i dokazima dokaže da su ispunjeni svi uvjeti koji se zahtijevaju u tu svrhu.

Potpisi